

Opinnäytetyö (AMK)

Sosionomi

2018

Grönfors Jaana, Lång Anu

KADONNEIDEN LÄHIPALVELUJEN JÄLJILLÄ

– mitä tapahtui pitkäaikaistyöttömän sosiaali-,
terveys- ja työllisyyspalveluille Salon reuna-
alueilla?

Grönfors Jaana, Lång Anu

KADONNEIDEN LÄHIPALVELUJEN JÄLJILLÄ

- mitä tapahtui pitkäaikaistyöttömän sosiaali-, terveys- ja työllisyyspalvelut Salon reuna-alueilla?

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää pitkäaikaistyöttömien sosiaali-, terveys- ja työllisyyspalvelujen tarve kuntaliitoksessa Saloon vuonna 2009 liitettyjen kuntien alueella. Liitetyt kunnat ovat Halikko, Kiikala, Kisko, Kuusjoki, Muurla, Perniö, Pertteli, Suomensjärvi ja Särkisalo. Keskitymme opinnäytetyössä niille alueille, jotka sijaitsevat kauimpana Salon keskustasta. Opinnäytetyö tehdään toimeksiantona Salon kaupungille, ja työllisyyspalveluiden VOITTO-työllisyys Hankkeen Marjut Laaksonen on toiminut opinnäytetyömme ohjaajana. Hankkeen kohderyhmänä ovat pitkäaikaistyöttömät ja muut vaikeasti työllistyvät. Opinnäytetyömme tarkoitus on tuottaa hyödyllistä tietoa Salon kaupungille syrjäseutujen palvelusuunnitteluun.

Lähtökohtana on Salon kuntaliitos, alueen rakennemuutos ja näistä aiheutunut palvelujen keskittäminen Salon keskusta-alueeseen. Selvittämme mitä sosiaali-, terveys- ja työllisyyspalveluita tulisi tuottaa lähellä asiakasta Salon reuna-alueilla pitkäaikaistyöttömän näkökulmasta. Tuomme myös esiin mitä syrjäytyminen on syrjäseuduilla. Kerromme myös Salon kaupungin erilaisista työllisyyspalveluista.

Tutkimus on laadullinen ja tutkimusmenetelmänä käytimme puolistrukturoitua haastattelua. Haastattelimme kuutta pitkäaikaistyötöntä, jotka asuvat Kiikalassa, Kuusjoella, Perniössä, Perttelissä ja Särkisalossa. Tavoitteenamme oli saada haastateltavia kaikista kauimpana sijaitsevista alueista, mutta useista kontakteista huolimatta, haastateltavien saaminen oli haastavaa. Suurin osa haastateltavista käy useamman kerran viikossa Salon keskusta-alueella työtoiminnassa, joten heille asiointi on helpompaa. Tutkimustulos olisi voinut olla erilainen, mikäli olisimme tavoittaneet henkilöitä, jotka ovat enemmän lähipalvelujen varassa.

Haastateltavat olivat pääosin tyytyväisiä nykyisiin palveluihin, erityisesti terveyspalveluihin, jotka ovat säilyneet kuntaliitoksesta huolimatta. Suurin muutos koskee sosiaalipalveluita, jotka ovat nyt keskittyneet Salon keskusta-alueeseen. Sosiaalipalveluista tulisi myös tiedottaa nykyistä paremmin. Lisäksi huonot julkisen liikenteen yhteydet tulivat haastatteluissa selvästi esille. Sähköiset palvelut puolestaan koettiin hyödyllisiksi niille, jotka osaavat ja pääsevät niitä käyttämään. Näistä Skype-verkkopuhelut mainittiin puhelinta henkilökohtaisemmaksi yhteydenpitovälineeksi. Syrjäseuduille kaivataan jalkautuvia, matalan kynnyksen palveluita, esimerkiksi kiertävää bussia, joka toisi moniammatillisia palveluja lähemmäksi asiakasta.

ASIASANAT:

Pitkäaikaistyöttömyys, kuntaliitos, rakennemuutos, palvelujen keskittyminen, lähipalvelut, asiakaslähtöisyys/osallisuus, palvelujen saatavuus reuna-alueilla.

Grönfors Jaana, Lång Anu

ON THE TRAIL OF LOST NEIGHBORHOOD SERVICES

- What happened to the social services, health care and employment support for long-term unemployed in the outlying districts of Salo?

The purpose of this thesis is to examine the demand of social services, health care and employment support for the long-term unemployed in the areas of Salo after the consolidation of local government areas. In 2009, the areas of Halikko, Kiikala, Kisko, Kuusjoki, Muurla, Perniö, Pertteli, Suomensjärvi and Särkisalo were merged with Salo and in this thesis, we will focus on the areas furthest from the city center. This thesis is made as a commission for the city of Salo, and Marjut Laaksonen, who works in the Voitto project, has acted as the advisor for the thesis. The Voitto project is a coordinated employment plan conducted by the city of Salo, which is targeted towards the long-term unemployed and disadvantaged people, who struggle to find a place of employment. The purpose of this thesis is to gather valuable information for the city of Salo, and to aid in the planning of the services provided in the outlying districts. The basis of this thesis is the consolidation of local government areas in Salo, the structural change of the area and the resulting centralization of services to the city center. We investigate the before-mentioned services, the city should provide in the outer districts from the point of view of a long-term unemployed. In addition, we discuss the notion of alienation in these districts and the varieties of employment support the city is currently offering. The research is qualitative, and we employed a half-structured interview as the research method. We interviewed six long-term unemployed from the merged areas that are furthest from the center of Salo. These areas include Kiikala, Kisko, Kuusjoki, Perniö, Suomensjärvi and Särkisalo. Despite the many contacts we had, the gathering of interviewees proved to be challenging. Most of the interviewees visit the city center multiple times a week, making these services more accessible. Therefore, the results might have been considerably different were we able to find subjects, who rely more on neighborhood services. The interviewees were mostly satisfied with the services provided, especially in the terms of health care. However, most of the changes concern the social services that are now moved to the city center, and many of the subjects point out the lack of public transport and feel that social services should inform their clients better about their services. Contrastively, e-services were praised by those who were able to and capable of using them. Out of all of these, Skype calls were deemed as more personal form of contact rather than a phone. The outer districts call for easily accessible services, as the likes of a bus, which would bring these multiprofessional services closer to a client.

KEYWORDS:

Long-term unemployment, consolidation of local government areas, structural change, centralization of services, neighborhood services, customer orientation/ inclusion, peripheral services

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 KUNTALIITOS JA RAKENNEMUUTOS	8
2.1 Kuntaliitos Salossa	8
2.2 Rakennemuutos Salossa	10
3 PALVELUIDEN KESKITTÄMINEN	12
3.1 Palvelujen saatavuus maaseudulla	12
3.2 Lähipalvelut	13
3.3 Jalkautuvan työotteen ja digitalisaation mahdollisuudet maaseudun palvelujen turvaajana	16
3.4 Vuonna 2009 Saloon liitetyt kunnat ja niiden sosiaali-, terveys- ja työllisyyspalvelut ennen kuntaliitosta	19
4 PITKÄAIKAISTYÖTTÖMÄT JA HEIDÄN TARVITSEMANSI PALVELUT	20
4.1 Pitkäaikaistyöttömyyden vaikutus huono-osaisuuteen ja syrjäytymiseen	21
4.2 Syrjäytyminen syrjäseuduilla	22
4.3 Salon kaupungin työllisyyspalvelut	24
5 TUTKIMUSASETELMA	27
5.1 Tutkimusmenetelmä	27
5.2 Aineiston hankkiminen	28
6 AINEISTOANALYYSI	30
6.1 Taustatiedot	30
6.2 Lähipalvelut	30
6.3 Salon keskustan palvelut	31
6.4 Sähköinen asiointi	32
6.5 Kehittämisehdotuksia	33
7 JOHTOPÄÄTÖKSET	35
LÄHTEET	38

LIITTEET

Liite 1. Informaatiokirje haastateltaville
Liite 2. Haastattelukysymykset

Kuvat

Kuva 1. Salon alue kuntaliitoksen jälkeen	10
Kuva 2. Maaseudun palvelujen malli	14

TAULUKOT

Taulukko 1. Työttömien määrä Salon seudulla vuosina 2009-2016	11
Taulukko 2. Saloon vuonna 2009 liitettyjen kuntien terveys-, sosiaali- ja työllisyyspalvelut vuonna 2008	19
Taulukko 3. Kuntien terveys-, sosiaali- ja työllisyyspalvelut 2018	19
Taulukko 4. Salon seutukunnan ja Varsinais-Suomen työttömyys- ja pitkäaikaistyöttömyys prosentteina 2016	24

1 JOHDANTO

Opinnäytetyömme aihe on Saloon vuonna 2009 liitettyjen kuntien - Halikko, Kiikala, Kisko, Kuusjoki, Muurla, Pertteli, Perniö, Suomusjärvi ja Särkisalo – sosiaali-, terveys- ja työllisyyspalveluiden tarpeen arviointi. Kuntaliitoksella tavoitellaan parempaa kykyä vastata tulevaisuuden haasteisiin yhtenä kuntana (Kuntaliitto 2018). Opinnäytetyön tilaaja on Salon kaupunki ja yhteyshenkilönä ja ohjaajana toimii työllisyyspalveluiden työelämäkoordinaattori Marjut Laaksonen. Työ liittyy Salossa käynnissä olevaan VOITTO-hankkeeseen, jonka avulla on tarkoitus työllistää nuoria ja heikossa työmarkkina-asemassa olevia. Salon alueen työllisyystilanne on erittäin haasteellinen ja VOITTO-hanke vahvistaa Salon kaupungin työllistämisasioiden hoitamista merkittävällä tavalla. Hankkeen myötä Salon alueen työllistymismahdollisuudet paranevat ja Salon kaupungin työllistämismahdollisuudet hyödynnetään tehokkaasti. (Salon kaupunki 2018a.)

Salon kaupunki sijaitsee Turun ja Helsingin välisellä alueella. Salo on liitoksen jälkeen pinta-alaltaan Varsinais-Suomen suurin kunta ja väkiluvultaan toiseksi suurin Turun jälkeen. Salon pinta-ala on 2 168 km² (Salon kaupunki 2018b). Kuntien yhdistymisen jälkeen 31.12.2008 Salon asukasluku oli 54 777 asukasta (Kokko ym., 2009, 27). Vuonna 2017 Salon asukasluku oli 52 984 asukasta (Tilastokeskus 2017a).

Salossa liittyi samaan ajanjaksoon kuntaliitoksen kanssa voimakas rakennemuutos Nokian, sittemmin Microsoftin ajettua alas toimintaansa Salossa. Salo nimitettiin vuonna 2009 äkillisen rakennemuutoksen alueeksi. Salossa on lyhyessä ajassa tapahtunut voimakas elinkeinorakenteen muutos ja työpaikkojen määrä on vähentynyt voimakkaasti. Vuonna 2008 työttömyysaste oli 5,7 prosenttia ja vuonna 2014 se oli noussut jo 14,4 prosenttiin. Työttömyysasteen kehitys kuvaa rakennemuutoksen nopeutta ja laajuutta. (Ylikännö ym. 2016.) Helmikuun lopussa 2018 Salon työttömyysprosentti oli 12,6.

Opinnäytetyössä pyrimme saamaan haastateltavat Salon keskustasta kaukaisimpana sijaitsevilta alueilta Kiikalasta, Kiskosta, Kuusjoelta, Perniöstä, Suomusjärveltä sekä Särkisalosta, koska näiltä alueilta kulkeminen Salon keskustaan on hankalampaa. Rajasimme tutkimuksen ulkopuolelle Halikon, Perttelin ja Muurlan, koska niistä pääsee vattomammin Salon keskustaan, vaikka nämäkin alueet ovat laajoja ja osa alueista sijaitsee kaukana. Paneudumme teoriaosuudessa ja haastatteluissa siihen, mitä sosiaali-, terveys- ja työllisyyspalveluja pitkäaikaistyöttömät entisiin kyläkeskuksiin kaipaavat ja

miten ne heidän mielestään olisi tarkoituksenmukaisinta järjestää. Sosiaalipalveluilla tar-koitamme tässä opinnäytetyössä oman arjen sujumiseen liittyviä sosiaalipalveluita, ku-ten toimeentuloa ja sosiaaliohjausta. Terveyspalveluiden kohteena on oman terveyden-tilan seuranta, terveydenhoitajan tai sairaanhoitajan tavoittaminen ja lääkäripalvelut. Työllisyyspalveluissa keskiössä on työllisyyteen liittyvien asioiden hoitaminen Salon kau-pungin työllisyyspalveluissa.

Teknologian hyödyntäminen on myös yksi kysymyksistämme. Tutkimusmenetelmänä on haastattelu. Asiakkailta saatu tieto on kaikkein merkityksellisintä, kun halutaan kehittää palveluita ja parantaa vaikuttavuutta. Ilman sitä asiakkaiden toiveita, tarpeita ja puutetta katsotaan kaukaa ja yleistäen virallisten tilastojen pohjalta. (Blomgren 2016, 45.)

Haluamme kiittää yhteistyöstä haastateltaviamme, Salon alueen Työttömät ry:n Riitta Virtasta, Waltin Petra Wiirilinnaa sekä työelämäohjaajaamme Marjut Laaksosta Salon työllisyyspalveluista.

2 KUNTALIITOS JA RAKENNEMUUTOS

Kuntaliitos on kuntien strateginen valinta, jolla tavoitellaan parempaa kykyä vastata tulevaisuuden haasteisiin yhtenä kuntana. Kuntaliitoksista saatavat hyödyt eivät tule useinkaan esiin lyhyellä aikavälillä, vaan strategisella kuntaliitoksella tavoitellaan enemmänkin tulevaisuuden kehitystä mahdollistavia vaikutuksia alueen elinvoimaisuuteen ja kilpailukykyyn sekä palvelujärjestelmän kokonaiskehittämiseen. Toimiva muutosjohtaminen ja strateginen johtaminen ovat onnistuneen kuntaliitoksen edellytyksiä. (Kuntaliitto 2018a.)

Kuntaliitos liittyy kunta- ja palvelurakennemuutoksen puitelakiin (laki kunta- ja palvelurakennemuutuksesta 169/2007), joka säädettiin vuosille 2009 -2013. Kunta- ja palvelurakenteen vahvistamisen lisäksi tavoitteena oli edistää uusia palvelujen tuotantotapoja ja organisointia, uudistaa kuntien rahoitus- ja valtionosuusjärjestelmiä sekä tarkistaa kuntien ja valtion välistä tehtävänjakoa. Tämän puitelain nojalla perusterveydenhuollon ja sosiaalipalvelujen järjestäminen toteutuu vähintään 20 000 asukkaan väestöpohjalle. (Kokko ym., 2009, 16-17.)

Rakennemuutokset ovat osa normaalia aluetalouden kehitystä ja liiketoiminnan uudistumista. Viimeisen vuosikymmenen kuluessa Suomen elinkeinorakenne on muuttunut voimakkaasti ja erityisesti perinteisestä teollisuudesta on hävinnyt kymmeniä tuhansia työpaikkoja. Myös ICT-toimialaa on koetellut viime vuosina voimakas rakennemuutos. Tuotantorakenteen muutokset ja globalisaatio saattavat aiheuttaa äkillisiä ja mittavia uhkia sekä ongelmia alueiden kehitykselle erityisesti silloin, kun jokin yritys vähentää merkittävästi työpaikkoja alueella tai lopettaa tuotantoyksikkönsä kokonaan. Työllisyyden, tuotantotoiminnan ja elinkeinorakenteen kannalta arvioidaan äkillisten rakennemuutosongelmien seurauksia ja vaikutuksia. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2018a.)

2.1 Kuntaliitos Salossa

Vuoden 2009 alusta Salo, Halikko, Kiikala, Kisko, Kuusjoki, Muurla, Pertteli, Perniö, Suomensjärvi ja Särkisalo muodostivat uuden suur-Salon alueen (kuva 1). Salon kuntaliitoksessa yhdistyi taajaan asuttu kaupunkiseutu, maaseudun kyliä ja haja-asutusalueita. Liitokseen liittyy suuri huoli lähipalveluiden tulevaisuudesta ja kuntien reuna-alueilla on huoli palvelujen huonontumisesta tai jopa kokonaan loppumisesta. Liitoksen yhteydessä

Salossa toimi aluetoimikunnat, joiden toimivalta oli kuitenkin heikko ja ne nähtiin enemmän siirtymävaiheen työkaluksi. Aluetoimikunnat ovat asukkaiden, yhdistysten, järjestöjen ja muiden paikallisten toimijoiden ja kaupungin hallinnon yhdyslinkkejä strategia-työssä. Aluetoimikunnilla ei kuitenkaan ole valtaa tai voimaa, jos palvelujen keskittäminen aloitetaan. (Halme & Kuukasjärvi 2010, 32.)

Kuva 1. Salon alue kuntaliitoksen jälkeen (Salon vuokratalot Oy 2018). Olemme ympyröineet kuvaan ne alueet, joista haastattelimme työttömiä.

Selvitysmies Antti Rantakokko teki Valtionvarainministeriölle selvityksen seutukaupunkien tilanteesta vuonna 2017. Seutukaupungit ovat maakunnan sisällä olevia toiminnallisten alueiden keskuksia, joihin palvelut ja teollisuus ovat keskittyneet. Ne eivät kuitenkaan ole maakuntien hallinnollisia, taloudellisia tai kulttuurisia keskittymiä ja niiden väkiluku on yleensä suurempi kuin 15 000 asukasta. (Rantakokko 2017, 76.) Teollisuuden rakennemuutoksessa ja valtion paikallishallinnon järjestelyissä juuri seutukaupungit ovat menettäneet paljon. Pulaa on myös osaavasta, ammattitaitoisesta ja korkean työmotivaation omaavasta työvoimasta. (Rantakokko 2017, 77.) Selvityksestä kävi ilmi, että Salokin on menettänyt merkittävästi julkishallinnon palveluja mm. terveydenhuollosta (Ran-

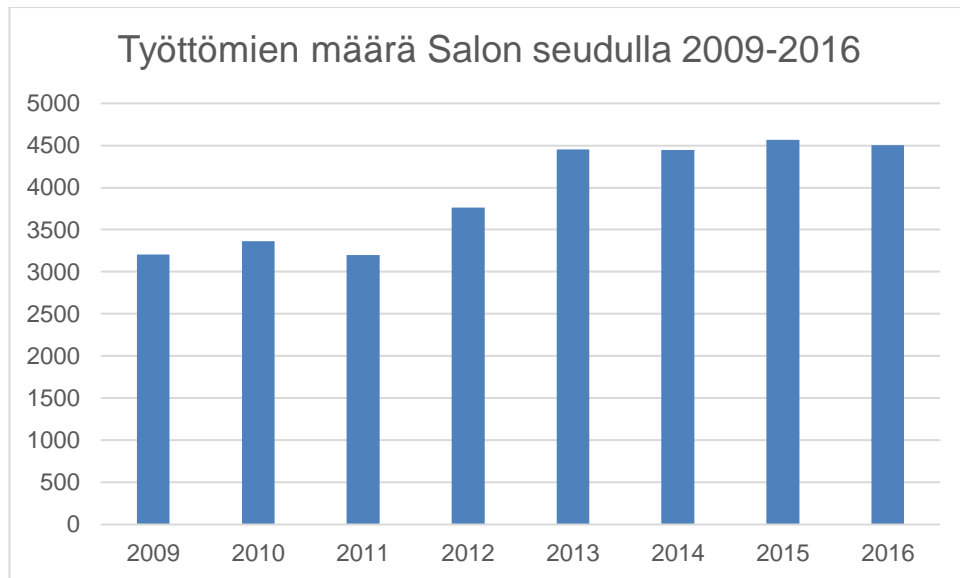
takokko 2017, 66). Salossa yrittäjät kokevat ostovoiman vähentyneen ja palvelualan yrittäjien tilanne on haastava. Metallialalla puolestaan kysyntä on kasvanut merkittävästi ja tätä kehitystä vauhdittaa Turun telakka. Salon vetovoimaa koetaan lisäävän tunnin juna. (Rantakokko 2017, 67.) Elinehtona ovat toimivat liikenneyhteydet niin seutukaupungin sisällä kuin ulkopuolelle. Selvityksen mukaan liikenteeseen tarvitaan uusia mobiilisti toimivia ratkaisuja. (Rantakokko 2017, 78.)

2.2 Rakennemuutos Salossa

Nokian laajojen irtisanomisten johdosta Salo nimettiin vuonna 2009 äkillisen rakennemuutoksen alueeksi. Työpaikkojen määrä vähentyi voimakkaasti ja samaan aikaan myös verotuotot ja yhteisöverot vähentyivät. Kunta velkaantui nopeasti, joten julkiseen sektoriin on kohdistunut säästöpainetta ja palvelujen järjestäminen on aiempaa haastavampaa. Salon työttömyys on myös kasvanut voimakkaasti. Vuonna 2008 työttömyysaste oli 5,7 prosenttia, vuonna 2012 10,2 prosenttia ja vuonna 2014 14,4 prosenttia. Työttömyysasteen kehitys kuvaa rakennemuutoksen nopeutta ja laajuutta. (Ylikännö & Kehusmaa 2015, 6-7.)

Salon rakennemuutos näkyy varsinkin teollisuusammattilaisten työttömyyden kasvuna. Pitkäaikaistyöttömien määrä on lisääntynyt Salossa 2008 -2014 välillä melkein tuhannella henkilöllä. Pitkäaikaistyöttömyyden vuosittainen kasvu on merkki vakavasta rakenteellisesta työttömyydestä. Työttömien työllistyminen vaikeutuu sitä enemmän, mitä kauemmin työttömyys kestää. (Ylikännö & Kehusmaa 2015, 6.)

Taulukko 1. Työttömien määrä Salon seudulla vuosina 2009 – 2016 (Sotkanet 2018a)

Minna Ylikännö ja Sari Kehusmaa ovat toimittaneet vuonna 2015 julkaistun kyselytutkimuksen Muuttuva Salo 2013 -2023, liittyen äkillisen rakennemuutoksen kokeneen alueen asukkaiden hyvinvointiin. Kyseessä on pitkäaikaistutkimus, jonka aikana tutkitaan kyselyyn vastanneiden tilanteen muuttumista. Aineisto perustuu keväällä 2013 tehtyyn postikyselyyn, johon vastasi 2 133 henkilöä. (Ylikännö & Kehusmaa 2015,13.) Viit-
taamme tutkimuksen tuloksiin opinnäytetyön muissa kappaleissa.

Irtisanottujen tukemiseksi ja uudelleen työllistymisen helpottamiseksi Salossa rakenne-
muutostyötä on tehnyt Salon kaupunki, TE- keskus ja ELY- keskus. Myös Nokia oli alku-
vaiheessa mukana. Salon äkillisen rakennemuutoksen rahoitus koostuu viidestä ele-
mentistä: yritysten kehittämistuista, Euroopan sosiaalirahaston (ESR), Euroopan alue-
kehitysrahaston (EAKR) ja Euroopan globalisaatiorahaston (EGR) rahoituksen sekä työl-
lisyyssperusteisista investoinneista. (Ylikännö & Kehusmaa 2016, 324.)

3 PALVELUIDEN KESKITTÄMINEN

Palvelujen keskittäminen tarkoittaa palveluiden keskittämistä isompiin yksiköihin ja kauemmas yksilön lähiympäristöstä. Keskittämistä perustellaan toiminnan tehostamisella ja kustannussäästöillä. Heinämäen raportissa (2011, 50) tuli esiin myös keskittämisen etuina palveluiden vahvistaminen, henkilöstön osaamisen parempi hyödyntäminen ja paremmat mahdollisuudet tarjota henkilöstölle oman osaamisen kehittämistä.

Hyvinvointi vaihtelee Suomessa maaseutumaisten ja kaupunkimaisten alueiden välillä. Alueiden kehittämisessä voidaan pyrkiä vähentämään erityyppisille alueille ominaisia hyvinvoinnin puutteita. Myös terveydenhuoltolaki (1326/2010) velvoittaa kuntia seuraamaan asukkaitensa terveyttä, hyvinvointia ja niihin vaikuttavia tekijöitä väestöryhmittäin. (Saarsalmi ym. 2013,1.) Myös maaseutupolitiikan erityisenä tavoitteena on asumisen edellytysten parantaminen maaseudulla ja tämän vuoksi asukkaiden huomioiminen päätöksenteossa on tärkeää. Suomi on Euroopan unionin harvaan asutuin ja maaseutumaisin maa ja tämän takia on tärkeää, että valtio, maakunnat, kunnat ja kylät osallistuvat maaseutupolitiikan toteuttamiseen. Maaseutupolitiikkaa toteutetaan kaikilla hallinnontasoilla ja politiikan sektoreilla. (Kuntaliitto 2018b.)

3.1 Palvelujen saatavuus maaseudulla

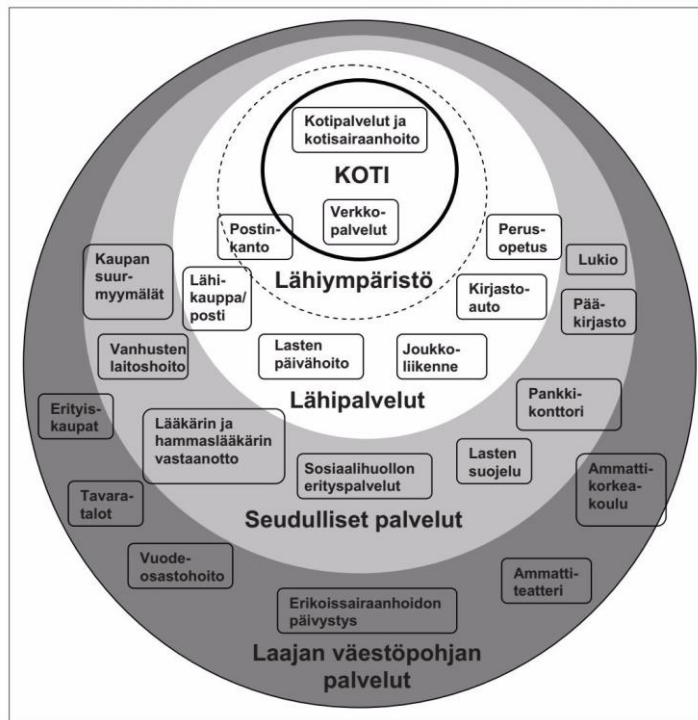
Suomalaisen aikuisväestön hyvinvointi vaihtelee asuinpaikan maaseutumaisuuden mukaan, pääsääntöisesti siten, että maaseutumaisemmillä alueilla ilmenee enemmän hyvinvoinnin puutteita kuin kaupunkimaisemilla alueilla (Kauppinen & Karvonen 2014, 80). Julkisten palvelujen saatavuuteen maaseudulla vaikuttaa suoraan tai välillisesti valtion aluehallinnon palveluverkon karsiminen ja kuntarakenteiden uudistaminen (Rehunen ym. 2012, 3). Maaseudun väestökato, ikääntyminen, työmahdollisuuksien heikentyminen ja joukkoliikenteen harventuminen liittyvät myös tähän kehitykseen. Julkisissa palveluissa on kuitenkin olennaista kunnan asukkaiden tasapuolinen kohtelu. Asukkaiden liikkumista on pyritty tukemaan yhteiskunnan toimin joukko- tai palveluliikenteen avulla. (Rantanen ym. 2012, 15.) Varsinkin haja-asutusalueella keskimääräiset etäisyydet palveluihin ovat kasvaneet usein kymmenillä kilometreillä, kun asutus on tiivistynyt lähemmäs kuntakeskuksia (Rehunen ym. 2012, 9.) Maaseudulla, huonon palvelutarjonnan alu-

eilla asuminen, halutaan joskus myös nähdä yksilön omana valintana, josta vastuu kuuluu itselle. Se ei saisi olla peruste palvelun ulkopuolelle jäämiselle. (Hämeenaho 2014, 212.)

Maaseudulla viime aikoina tapahtuneita organisaatiomuutoksia tai ”säästötalkoita” pidetään arkielämään kuuluvina, sopeutumista ja toimintojen soveltamista edellyttävänä pysyvänä tilana, koska palveluverkko on ollut aikaisemminkin harva ja harvenee entisestään (Hämeenaho 2014, 133). Peruspalvelut ovat kuitenkin osa hyvinvoinnin tukiverkkoa, jonka turvin voi elää hyvää arkea. Palvelujen huono saavutettavuus tuo käytännön ongelmia, joissa autoilulla on keskeinen merkitys. Arjessa näkymättömäksi muuttuneet ilmiöt tulevan esiin silloin, kun normaali arki murtuu. (Hämeenaho 2014, 192 -193.)

3.2 Lähipalvelut

Lähipalvelujen määrittelemisen on hankalaa ja siihen vaikuttaa kunkin alueen asukkaat ja alueelliset erityispiirteet. Palvelujärjestelmän toimivuuden kannalta tärkeitä tukipalveluja ovat tietoliikenneyhteydet, joukkoliikenne, kunnallistekniikka ja kulkuväylät. (Kuopila & Nieminen 2014, 9, 12.) Heinämäen tekemän raportin mukaan (2010, 69), jossa tutkittiin yhteistoiminta-alueiden sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämistä ja tuottamista, yhdelläkään alueella ei ollut muodostettu linjausta palveluiden hyväksytystä etäisyydestä aikana tai kilometreinä.

Kuva 2. Maaseudun palvelujen malli (Lehtola ym. 2012).

Palvelut organisoidaan alueellisesti neljällä vyöhykkeellä (kuva 2). Kotiin vietäviä palveluja ovat kotihoito ja kotisairaanhoido, lisäksi hyvin toimivat verkko- ja puhelinpalvelut. Toisena vyöhykkeenä ovat lähipalvelut, joita käytetään usein, jopa päivittäin (lasten päivähoito, lähikauppa jne.) Ne sijaitsevat omassa asuinkylässä tai lähimmässä taajamassa, mutta syrjäisellä maaseudulla lähipalvelut voivat sijaita jopa kymmenien kilometrien päässä. Lähipalveluja käytetään eniten ja saavutettavuus määrittää sitä, mitkä palvelut voidaan laskea lähipalveluihin. Mikäli palvelu on fyysisesti etäällä tai se on huonosti saavutettavissa, palvelua ei käytetä lainkaan tai vain äärimmäisessä tarpeessa. (Rantanen ym. 2012, 14.) Saavutettavuus tulee erottaa palveluiden saatavuudesta, joka liittyy palveluiden valikoimaan. Vaikka joku palvelu olisi saatavilla, se ei kerro siitä miten hyvin se on erilaisten ihmisten kannalta saavutettavissa. (Rantanen ym. 2012, 15.) Suuremmassa kuntakokonaisuudessa juuri reuna-alueiden palvelut ovat eniten vaakalaudalla ja syrjäseutujen palvelujen saavutettavuus uhkaa heiketä edelleen (Rehunen ym. 2012, 109). Lähipalvelujen taso on ohentunut tai menettänyt kokonaan merkitystään.

Kolmannella vyöhykkeellä ovat seudulliset palvelut, jotka ovat saavutettavissa omalla autolla tai julkisilla kulkuvälineillä. Palvelut sijaitsevat kuntakeskuksessa ja niitä käytetään harvemmin kuin lähipalveluja (yleislääkärin vastaanotto, pääkirjasto jne.). Neljännellä vyöhykkeellä eli laajan väestöpohjan palveluvyöhykkeellä on edellä mainittujen

palvelujen lisäksi erikoispalvelut ja ne täydentävät lähi- ja seudullisia palveluja (Rantanen ym. 2012, 14.)

Kaskisaaren ym., jotka tekivät ParasSos-tutkimuksen Keski-Suomen yhdeksän kunnan alueella (2010, 29) mukaan kirkonkylissä lähipalveluiden ei tulisi sijaita kauempana kuin 4-7 kilometrin päässä ja harvemmin käytettävien korkeintaan 13–35 kilometrin päässä kotoa. Maaseudulla vastaavat etäisyydet olivat 7-14 kilometriä ja 16–20 kilometriä. Tutkimuksen yhteenvedossa (2010, 74) todetaan, että palveluodotusten ja lupauksen muotoutumiseen vaikuttaa omalta osaltaan yhteiskunnassa käytävä keskustelu. Ihmiset ovat yleisesti ottaen tyytyväisiä saamiinsa palveluihin, mutta vastauksissa näkyi myös hyvinvointivaltion palvelujärjestelmän puutteelliset keinot vastata kansalaistensa tarpeisiin. Palvelut ja tarpeet eivät kohtaa ja tukea tarvitaan itse palvelun käyttöön. Sosiaalipalveluissa asiointi koettiin monimutkaiseksi ja työlääksi, kuntouttavan työtoiminnan (liittyen työllisyyspalveluihin) laatu koettiin vaihtelevaksi, kuitenkin voimavaroja lisääväksi (Kaskisaari ym. 2010, 75, 77). Kaskisaaren tutkimuksesta nousevia kehittämiskohteita ovat (2010, 79 -81) aito asiakkaiden osallisuus, sosiaalipalveluiden yksinkertaistaminen ja selkeät ohjeet ja esitteet eri sosiaalipalveluista, niiden saatavuudesta ja saantikriteereistä, asiakasoikeuksien toteutuminen (mm. ohjausosaaminen ja asiakastiedon välittäminen). Palvelun tulee olla oikea-aikaista ja tätä voisi edesauttaa palveluohjauskäytäntöjen kehittäminen.

Palvelujen etäisyydestä puhuttaessa, tulee huomioida fyysisen etäisyyden lisäksi mm. koettu, sosiaalinen, kognitiivinen ja taloudellinen etäisyys. Harvaan asutulla maaseudulla korostuu palvelujen elinvoimaisuuden lisäksi tiestön kunto ja julkisten liikennepalvelujen määrä. Lähipalvelujen säilymistä tulee kehittää ja löytää siihen erilaisia ratkaisuja kuten monipalvelupisteitä, liikkuvia palveluita, kimpakyytejä ja kyytitakuita. (Rehunen ym. 2012, 9.) Esimerkiksi joitakin terveyspalveluja ja Kelan palveluja voisi tarjota liikkuvasta yksiköstä ja keinoja tulisi etsiä yhteistyöstä yksityisten toimijoiden kanssa. (Rehunen ym. 2012, 109, 113.)

Lähi- ja paikallispalveluja voitaisiin korvata sähköisten palvelujen ja verkkopalvelujen yleistymisellä. Toimivat tietoliikenneyhteydet eivät kuitenkaan ole kaikkien maaseudun asukkaiden käytettävissä. Yhteyksien toimiminen on epävarmaa ja investoinnit kalliita. Myös tietotekniset taidot tai mahdollisuus hankkia tietokone estää sähköisten palvelujen käytön. Palvelujen heikentyminen vaikuttaa eri elämäntilanteissa oleviin ihmisiin eri tavoin, esimerkiksi tutun sosiaalityön toimipisteen lakkauttaminen voi heikentää merkittävästi mahdollisuuksia selviytyä arkipäivän rutiineista. Kynnys julkisten liikennevälineiden

käyttöön voi olla hyvin korkea. (Rantanen ym. 2012, 15.) Palvelujen keskittämällä liikumisen kustannuksia on siirretty asiakkaiden maksettavaksi ja myös asiointimatkat ovat pidentyneet ajallisesti (Lehtola ym. 2012, 31). Toisaalta palvelujen hakeminen voi toisaalta olla myös arkea piristävää, joten sillä on myös sosiaalinen merkitys (Rehunen ym. 2012, 106).

Ylikännön ja Kehusmaan (2015, 50 -51) Muuttuva Salo- tutkimuksessa palveluiden saatavuudesta ja julkisen liikenteen yhteyksistä lähes puolet kyselyyn vastanneista katsoi julkisten liikenneyhteyksien muuttuneen huonompaan suuntaan. Tämä näkyi korostetusti Saloon liitettyjen kuntien alueella. Varsinkin koulujen kesäloman aikaan yhteydet heikkenivät entisestään. Huonot liikenneyhteydet vaikuttavat myös työttömän mahdollisuuksiin hakeutua ja osallistua Salon keskustassa järjestettyihin palveluihin. Tässä tulee näkyviin kuntalaisten erilainen kohtelu riippuen siitä, missä päin kuntaa he asuvat. Liitokunnissa myös oman asuinalueen yleinen kehitys koettiin heikommaksi kuin Salon kaupunkialueella. Myönteiseksi koettiin asuin viihtyvyys, kuten yleinen turvallisuus ja rauhattomuuden puuttuminen.

Hämeenaho pohtii tutkimuksessaan (2014, 5) mikä rooli julkisilla palveluilla on osana hyvän arjen rakentumisesta ja pysyvyyttä? Esimerkiksi terveydenhuollossa päivystyksen huono saavutettavuus heikentää palveluja kohtaan tunnettua luottamusta, turvallisuuden tunnetta ja arjen sujuvuutta. Palvelujärjestelmän kehitystä näyttäisi ohjaavan arvojen muutos, jossa hoivavastuuta siirretään enenevässä määrin pois julkiselta sektorilta (Hämeenaho 2014, 198).

3.3 Jalkautuvan työotteen ja digitalisaation mahdollisuudet maaseudun palvelujen turvaajana

Niiranen ym. toteavat Paras-ARTTU-ohjelman tutkimuksissaan (2010, 140), että talousongelmien kanssa samanaikaisesti kasvavat todennäköisesti sellaiset piilevät sosiaali-ongelmat, jotka edellyttävät erityisesti kuntien sosiaali- ja terveyspalveluilta uusia innovatiivisia toimintamalleja, uusia voimavaroja ja osaamista. Palvelurakenteita koskevissa ratkaisuissa näyttää varsinaisen ongelman pohtiminen jäävän taka-alalle, ja kun ongelmaa on vaikea ratkaista, ellei tiedetä mikä se on. Usein taloudellisesti tiukkoina aikoina organisaatioissa kuitenkin pitäydytään mieluummin perinteisissä toimintamalleissa (Niiranen 2010, 141). Palveluja uudistettaessa asiakkaan näkökulma tulisi olla lähtökohtana

ja lopputuloksena olisi selkeät, läpinäkyvät, tarpeenmukaiset ja helposti lähestyttävät palvelut (Blomgren 2016, 73).

Liikkuvat palvelut tulevat esille monessa tutkimuksessa mahdollisuutena tarjota palveluja reuna-alueilla tulevaisuudessa. Etelä-Karjalassa terveydenhuollon palvelutarpeeseen kehitettiin hanketoimintana kiertävät terveydenhuoltoyksiköt Mallu- ja Malla-autot. Mallu-autosta saa sairaanhoitajan ja suun terveydenhuollon palvelut sekä laboratoriopalvelut. Malla-auto on laboratoriopalveluihin erikoistunut kiertävä vastaanotto. Palvelut toimivat sekä ajanvarauksella että ilman. Mallu-auton toiminta on nyt vakiintunutta toimintaa Etelä-Karjalan alueella. (Pöllänen 2016, 182.) Lapissa kiertävä ONNI-auto tarjoaa erityyppisiä palveluja yhdessä palvelupisteessä (Rovaniemi 2018). Maaseudulla asuvien palveluja voisi parantaa kiertävä palveluohjaaja ja jalkautuvat työntekijät. Palveluliikennettä ja liikkuvia palveluja tulisi kehittää sekä puhelinaikojen tulisi olla riittäviä. (Kaskisaari ym. 2010, 82 - 83.)

Kivelän tutkimuksessa (2014, 11) kävi ilmi, että sektorien välinen, paikallisuuteen perustuva verkostoyhteistyö kykenisi paikkaamaan julkisen palvelujärjestelmän aukkoja ja turvaamaan hyvinvointia alueilla, joista palvelut ovat siirtyneet kauemmaksi. Ellei palvelut voi olla joustavia ja liikkuvia, ihmiset on rinnalla saattaen saatettava sinne, mihin palvelut ovat siirtyneet (Kivelä 2014, 13). Etsivälle ja jalkautuvalle työlle, sosiaalialan ammattilaisten kotikäynneille, neuvonnalle ja henkilökohtaiselle asiointiavulle on siis selkeä tilaus (Kivelä 2014, 109). Verkostoyhteistyössä voisi yhdistyä paikallisten tarpeiden tunnistaminen, ehkäisevä toiminta, palvelujen tuottaminen, asiakkaiden osallisuuden edistäminen ja moninainen kehittämistyö (Kivelä 2014, 115).

Kivelä kertoo tutkimuksessaan (2014, 105) entisen Lammin kunnan alueella käynnistetyistä yhteistyöistä Hämeen Sininauhan kanssa. He alkoivat tuottaa kotiin vietävää sosiaalisen isännöinnin palvelua mielenterveyskuntoutujille, jossa järjestötyöntekijän taustatiiminä ja työnohjaajina toimi sosiaali- ja terveysalojen ammattilaisia kunnasta ja seurakunnasta. Sosiaalisessa isännöintiin kuuluu kotikäynnit, joiden sisältö määrittyy asiakkaan tarpeiden ja toiveiden mukaan painottuen kuuntelemiseen, ohjaamiseen, neuvontaan ja saattamiseen erilaisten palvelujen piiriin (Kivelä 2014, 110). Kalvolassa kehitettiin vertaistukea ja osallisuutta tukeva kahvila- ja ruokailutoiminta. Ohjelmassa oli muun muassa terveysneuvontaa ja se mahdollisti kevyemmän sosiaalialan ammattilaisen tuen ja ohjauksen. (Kivelä 2014, 106 -107.)

Digitalisaatio tarkoittaa digitaalitekniikan integrointia osaksi elämän jokapäiväisiä toimintoja hyödyntämällä kokonaisvaltaisesti digitoinnin mahdollisuuksia. Digitointi taas tarkoittaa erilaisessa muodossa, kuten kuvana, tekstinä tai äänenä, olevan analogisen informaation muuttamista digitaaliseen muotoon elektronisten välineiden avulla. Digitalisatiossa on kyse yhteiskunnallisesta prosessista, jossa hyödynnetään teknologisen kehityksen uusia mahdollisuuksia. (Alasoini 2015, 26.)

Digitalisaation edetessä on alettu puhumaan uusista työnteon tavoista, ja se viittaa työhön, jota tehdään mobiilia digitaalitekniikkaa hyödyntäen entistä moninaisemmin, hajautetummin ja yksilöllisemmin vaihtelevasti erilaisissa paikoissa, erilaisina aikoina sekä osana erilaisia yhteisöjä ja verkostoja. (Alasoini 2015, 29). Hallitusohjelman yksi keskeisimmistä teemoista on digitalisaatio, ja se näkyykin monessa kärkihankkeessa. Digitalisaatio antaa mahdollisuuden yhdenvertaisen palvelun tarjoamiseen myös syrjäkyläasukkaille. (Digisotehanke 2018.)

Paljon henkilöstöä ja tilaa vaativista fyysisistä palveluista siirrytään kevyempiin ja sähköisiin palveluihin silloin, kun sähköinen palvelu sopii. Aiempi kasvotusten hoidettava asiointi tulee muuttumaan kohti kansalaisten valmentamista ja sähköisten palvelujen hyödyntämistä. (STM 2014, 13.) Meneillä oleva digitaalinen muutos on maailmanlaajuinen ilmiö (Granholm 2016, 18). Suomi on kansainvälisesti kärkimaita terveyden ja hyvinvoinnin sähköisessä tiedonhallinnassa. Sosiaali- ja terveydenhuollon Kanta-palvelut ja työsuojeluvalvonnan sähköiset prosessit ovat Sosiaali- ja terveysministeriön mukaan esimerkkejä siitä (STM 2014, 8).

Sosiaali- ja terveydenhuollossa tarpeellinen teknologia on yhdenvertaisesti, oikeudenmukaisesti ja helposti saatavilla ja siihen turvaudutaan vain käyttäjän tietoisella suostumuksella (ETENE 2010, 5). Teknologian käyttäjät ovat yksilöitä, toiset sopeutuvat siihen joustavasti ja toiset ovat lähes tietämättömiä sen tarjoamista mahdollisuuksista, ja saatavat jäädä tämän vuoksi modernin tekniikan ulkopuolelle (ETENE 2010, 7).

Sote-tieto hyötykäyttöön –strategian tavoitteet vuoteen 2020 mennessä ovat mm. että kansalainen asioi sähköisesti ja tuottaa tietoja omaan ja ammattilaisten käyttöön. Tavoitteena on myös, että kansalaisilla on asuinpaikasta riippumaton mahdollisuus asioida sähköisesti palveluiden antajien kanssa. Lisäksi tavoitteissa mainitaan, että luotettava hyvinvointitieto ja sen hyödyntämistä tukevat palvelut ovat saatavilla ja auttavat kansalaista elämänhallinnassa ja oman tai lähiomaisen hyvinvoinnin edistämisessä. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2014, 10.)

3.4 Vuonna 2009 Saloon liitetyt kunnat ja niiden sosiaali-, terveys- ja työllisyyspalvelut ennen kuntaliitosta

Alla olevista taulukoista ilmenee tutkimuksen kohteena olevien entisten itsenäisten kuntien asukasluvut ja mitä terveys-, sosiaali- ja työllisyyspalveluja kunnissa on ollut ennen kuntaliitosta (taulukko 2). Alemmassa taulukossa (taulukko 3) on palveluiden saatavuus vuonna 2018. Taulukosta on jätetty pois lähellä Salon keskustaa sijaitsevat entiset kunnat Halikko, Pertteli ja Muurla. Taulukosta käy ilmi, miten kaikki sosiaalipalvelut ovat keskittyneet Salon keskusta.

Taulukko 2. Saloon vuonna 2009 liitettyjen kuntien terveys-, sosiaali- ja työllisyyspalvelut vuonna 2008 (kuntien vuosikertomukset 2008, Väestörekisterikeskus 2018).

Kunta	Asukasluku 2008	Terveyskeskus	Sosiaali (+työllisyys)palvelut
Kiikala	1810	X	X
Kisko	1828	X	ostopalveluna Suomenselältä
Kuusjoki	1724	X	sosiaalityöntekijä 50%
Perniö	5903	X	X
Suomenselvi	1330	X + suun terveydenhoitoa	ostopalveluna Kuusjoelta
Särkisalo	742	lääkärin vo 1 krt/vko	X

Taulukko 3. Kuntien terveys-, sosiaali- ja työllisyyspalvelut 2018 (Salon kaupunki 2018c).

Kunta	Terveyskeskus	Sosiaali (+työllisyys)palvelut
Kiikala	X	-
Kisko	X	-
Kuusjoki	X	-
Perniö	X	-
Suomenselvi	lääkärin vo 2 krt/vko	-
Särkisalo	-	-

4 PITKÄAIKAISTYÖTTÖMÄT JA HEIDÄN TARVITSEMANSI PALVELUT

Pitkäaikaistyötön on henkilö, joka on ollut yhtäjaksoisesti työttömänä vähintään 12 kuukautta (Tilastokeskus 2018b). Helmikuun lopussa 2018 Suomessa oli 86 500 pitkäaikaistyötöntä, ja määrä on 30 800 vähemmän kuin vuotta aiemmin. Heistä miehiä oli 50 000 ja naisia 36 500. Yli kaksi vuotta yhtäjaksoisesti työttömänä olleita oli 44 900. (Findikaattori 2018.)

Pitkäaikaistyöttömyys on erityisesti matalan koulutustason työttömien ja ikääntyneiden ongelma. Ongelman tekee vakavaksi se, että työttömyyden jatkuessa pitkään työttömän ammattitaito rapistuu ja hänellä on suuri riski syrjäytyä lopullisesti työmarkkinoilta. Myös innostus työn hakuun vähenee, kun työttömyys pitkittyy. (Tilastokeskus 2018d.)

Työttömien työllistymisen edistämisessä valtio on siirtänyt vastuuta enenevästi kunnille (Blomgren ym. 2016, 5). Vuonna 2015 noin joka toisessa kunnassa oli yksikkö, joka vastasi keskitetysti työllisyydenhoidosta. Ne oli sijoitettu kunnan keskus- tai konsernihallintoon tai perusturvaan, sosiaalitoimeen tai hyvinvointipalveluihin. Työllisyydenhoidon palveluihin kuului kuntouttava työtoiminta, TYP-toiminta, työpajat ja palkkatukityöllistyminen. (Saikku 2016, 77.) TYP palvelee niitä työttömiä, jotka tarvitsevat moniammatillista tukea ja joiden työttömyys on pitkittynyt tai uhkaa pitkittyä. Työvoimapalveluiden lisäksi käytettävissä on sosiaalityön ja terveydenhuollon palvelut sekä tarvittaessa Kelan ammatillisen kuntoutuksen palvelut. (Ylikännö & Kehusmaa 2015, 11.) Kuntien työllisyyspalveluiden organisointi on melko monimutkainen ja vaikeasti hahmotettava kokonaisuus. Toisaalta kytkentöjä oli kuntien elinkeinopolitiikkaan, henkilöstöhallintoon ja toisaalta sosiaalihuoltolain mukaiseen toimintaan. Käytännön yhteistyö sosiaalityön ja työllistymistä tukevien palveluiden välillä näytti vähäiseltä monissa kunnissa ja sosiaalitoimistoissa ei oltu kovin tietoisia siitä mitä TYP-toiminta käytännössä on. (Saikku 2016, 77-79.)

Hallitus on esittänyt eduskunnalle uudenlaista tapaa järjestää julkisia työvoima- ja yrityspalveluja. Kyseessä on esitys ja siinä muutettaisiin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettua lakia siten, että myös palveluntuottajat voisivat haastatella työnhakijoita, arvioida heidän palvelutarpeen ja laatia työllistymissuunnitelman yhdessä työnhakijan

kanssa. Esityksen tavoitteena on lisätä asiakaslähtöisyyttä ja vaikuttavuutta mahdollistamalla markkinoiden hyödyntämisen palveluprosessien hallinnassa ja palvelujen tuotannossa. Näillä muutoksilla valmistaudutaan tulevaan maakunta- ja kasvupalvelu-uudistuksen voimaantuloon ja lakimuutokset ovat luonteeltaan mahdollistavia. Lait olisi tarkoitettu astumaan voimaan mahdollisimman pian. (TEMb 2018.) Lain muutokset koskevat työttömyysturvalakia, lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annettua lakia sekä kuntouttavasta työtoiminnasta annettua lakia. Uuden esityksen mukaan työttömyyskassoja ja Kansaneläkelaitosta sitovista työvoimapolitiittisista lausunnoista luovuttaisiin ja ne korvattaisiin samat tiedot sisältävillä ilmoituksilla, joita voisivat antaa myös palvelutuottajat TE-toimistojen lisäksi. (TEMb 2018.)

4.1 Pitkäaikaistyöttömyyden vaikutus huono-osaisuuteen ja syrjäytymiseen

Koulutuksella on suuri merkitys elämäntavan kannalta, ja usein peruskoulussa epäonnistuminen johtaa ammattikoulutuksesta ja lukiosta karsiutumiseen ja tämä puolestaan heikkoon ja epävarmaan työmarkkina-asemaan, sekä heillä voi myös olla riski kasautua huono-osaisuuteen aikuisuudessa (Sipilä ym. 2011, 121).

Syrjäytymisestä puhutaan usein prosessina, missä keskeistä on yksilön, perheen tai kokonaisten yhteisöjen ajautuminen yhteiskunnassa tavanomaisena ja yleisesti hyväksyttyinä pidetyn elämäntavan, resurssien hallinnan ja elintason ulkopuolelle. Ei ole olemassa yhtä määritelmää syrjäytymiselle, mutta yleisesti katsotaan, että syrjäytyminen on moniulotteinen ja kasautuva prosessi, jossa huono-osaisuuden eri ulottuvuudet vahvistavat toisiaan, ajautumista yhteiskunnassa tavanomaisena ja yleisesti sopivana pidetyn elämäntavan ja -laadun ulkopuolelle, ulosjäämistä yhteiskunnan perusinstituutioista; työmarkkinoista, perheestä (ystävistä) ja yhteiskunnallisesta osallisuudesta. (Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinnin laitos 2017.)

Kun henkilö on huono-osainen useammalla ulottuvuudella, voidaan puhua kasautuneesta huono-osaisuudesta. Huono-osaisuuden eri ulottuvuudet ovat usein yhteydessä toisiinsa ja henkilö, joka on yhdellä ulottuvuudella huono-osainen, on sitä myös muilla ulottuvuuksilla. (Kauppinen ym. 2010, 236 -237.) Sosiaalityössä syrjäytymisen ytimessä ovat kasautuneet hyvinvoinnin ongelmat. Vaikka paljon puhutaan ongelmien ehkäisemisestä ja varhaisesta puuttumisesta, sosiaalityö reagoi tavallisesti vasta kun ongelmat ovat jo kasautuneet tai kun syrjäytymisen riski on todellinen (Kananoja ym. 2010, 214.)

Pitkään työttömänä olleilla hyvinvoinnin puutteiden kasautuminen on selvästi yleisempää kuin työllisillä ja työttömyyden pitkittyminen selittää huono-osaisuutta. Taloudellinen asema heikkenee työttömyyden kestäessä pidempään, yhteisöllinen kannattelu on vaarassa pettää ja tämä uhkaa myös terveydentilaa. Prosessit ovat pitkäaikaisia ja niiden seuraukset eivät näy välittömästi. Esimerkkeinä tällaisista seurauksista ovat fyysiseen ja psyykkiseen terveyteen liittyvät vaikutukset. (Kauppinen ym. 2010, 237, 246.) Huono taloudellinen tilanne vaikuttaa mahdollisuuteen nauttia täysipainoista ravintoa tai ostaa tarvittavia lääkkeitä. Joka viides pitkäaikaistyöttömistä oli tyytymätön mahdollisuuksiinsa saada terveystalvveluja, työssäkävystä tätä mieltä oli harvempi kuin joka kymmenes. Työttömien terveyden, psykososiaalisen hyvinvoinnin ja terveystalvvelun saatavuuden edistäminen on tärkeää. Etuuksien leikkaamisella saattaa olla huono-osaisuutta syventävä vaikutus. (Kauppinen ym. 2010, 247.)

Työssäkävynnillä on monenlaisia psyykkisen hyvinvoinnin ja mielenterveyden kannalta positiivisia vaikutuksia. Työttömältä puuttuu usein yhteydenpito entisiin työtovereihin ja työttömän sosiaalisissa verkostoihin saattaa tulla muitakin muutoksia, ja näiden vaikutukset heijastuvat laajemminkin henkilön hyvinvointiin. (Kauppinen ym. 2010, 235.) Hyvinvoinnin vajeiden ja työttömyyden välillä ei kuitenkaan välttämättä ole suoraa yhteyttä, sillä samat taustatekijät ja prosessit voivat johtaa sekä työttömäksi päättymiseen että muihinkin hyvinvoinnin vajeisiin (Kauppinen ym. 2010, 236).

4.2 Syrjäytyminen syrjäseuduilla

Päivi Kivelä tekee tutkimuksessaan Syrjässä syrjäytyneet (2014) näkyväksi maaseudun syrjäytymisvaarassa elävien ihmisten arjen todellisuutta sekä tarkastellaan kuntien, seurakuntien ja järjestöjen välistä paikallista verkostoyhteistyötä (Kivelä 2014, 10). Kaikkein heikoimmassa asemassa olevia ihmisiä on haluttava, osattava ja uskallettava etsiä, koska he eivät asioi virastoissa tai terveystalvveluksissa ja he tarvitsisivat jatkuvaa henkilökohtaista apua ja ohjausta arjen perusasioissa, kuten raha-asioissa, asumisessa, puhautudessa, terveystalvvelioissa ja riittävästä ravinnonsaannista. (Kivelä 2014, 12, 20.) Syrjäalueiden huono-osaisimpia ei tarvitse erikseen siivota pois julkisista tiloista, kärjistäen ilmaistuna he voivat syrjäytyä rauhassa (Kivelä 2014, 25). "Uuden sukupolven" peräkammarin poikia ja –tyttöjä edustavat kilpailuyhteiskunnan vauhdista pudonneet nuoret, joille on vaikea, ellei mahdotonta lähteä opintojen ja työn perässä pois kotipaikkakunnalta. Syrjään vetäytyminen voi olla myös pakoa ja irtaantumista päihdeporukoista. Suuri

joukko muodostuu myös toivottomiksi tapauksiksi luokitelluista ”vanhoista juopoista”. (Kivelä 2014, 102.)

Myös pitkäaikaistyöttömillä saattaa olla mielenterveys- ja päihdeongelmia, ja käytännössä sattumanvarainen vertaistuki tai hyväntekeväisyys voivat olla ainoa avun lähde syrjäseudulla (Kivelä 2014, 11). He ovat usein myös niitä, joilla on erityisen vähän verkostoja ja niiden apua tarjolla (Kivelä 2014, 26). Monet huono-osaiset myös hakeutuvat pois muiden silmistä asumaan syrjäseuduille (Kivelä 2014, 30). Heidän kohdallaan esimerkiksi pelko tai inho romuttaa mahdollisuudet sosiaaliseen vuorovaikutukseen ja näin se voi estää neuvottelut, välittämisen ja johtaa välinpitämättömyyteen (Kivelä 2014, 79).

Kivelä näkee tutkimuksessaan (2014, 46), että kansalaisjärjestöjen ja muiden yhteisöjen tukeminen vertaistuen ja vapaaehtoistoiminnan organisoinnissa voisi vähentää julkisin varoin tuotettujen palvelujen tarvetta ja ennaltaehkäistä syrjäytymistä.

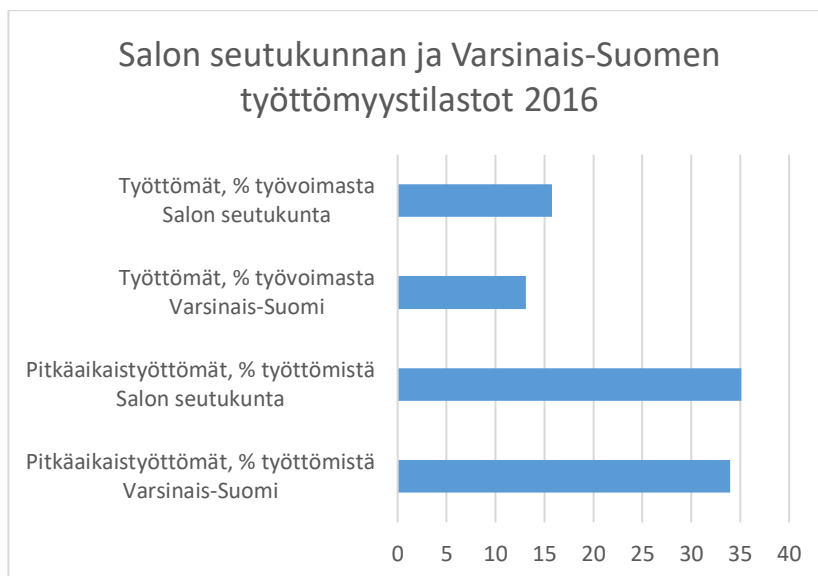
Vuonna 2015 Salon väestöstä pienituloisia oli 14,6 prosenttia, kun koko maassa pienituloisten osuus oli 12,7 prosenttia. Asiakkuuksien kesto on myös pidentynyt, ja päihde- ja mielenterveysongelmat liittyvät myös usein vaikeaan taloudelliseen tilanteeseen. Vuonna 2016 toimeentulotukea saaneita talouksia oli yhteensä 2026, kun vuonna 2015 saajien määrä oli 2002 kotitaloutta. Salossa oli kuitenkin vähemmän toimeentulotukea saaneita kotitalouksia kuin koko maassa keskimäärin, vaikka työttömyys on korkeammalla tasolla. Yksin asuvat miehet olivat suurin asiakaskunta ja toiseksi suurin oli yksin asuvat naiset. Vuonna 2016 tyypillisin toimeentulotuen saaja oli ammattitutkintoa vailla oleva tuloton 21- 30- vuotias nuori tai opiskelija, joka ei saanut opintolainaa maksuhäiriöiden vuoksi. (Salon kaupunki 2018f.)

Salon kasvanutta työttömyyttä ja yleistä näköalattomuutta on arveltu syyksi lisääntyneeseen lasten ja nuorten mielenterveyspalvelujen tarpeeseen. Muuttuva Salo –kyselystä ilmeni, että kunnalta toivotaan lisäpanostusta erityisesti terveystalouksiin ja kouluihin ja säästöjä ei olla halukkaita tekemään terveydenhoidosta ja sosiaalipalveluista. (Ylikännö & Kehusmaa 2015, 16, 23.)

4.3 Salon kaupungin työllisyyspalvelut

Salon seutukunnan työttömyystilanne on ollut erittäin haasteellinen verrattuna koko Varsinais-Suomen tilanteeseen (taulukko 4).

Taulukko 4. Salon seutukunnan ja Varsinais-Suomen työttömyys- ja pitkäaikaistyöttömyys prosentteina 2016 (Sotkanet 2018b).

Helmikuussa vuonna 2017 Salossa oli 3 945 työtöntä, joista alle 25-vuotiaita oli 438. Työttömyysaste oli 16 prosenttia. Pitkäaikaistyöttömiä heistä oli 1 364, ja heistä oli miehiä 56 prosenttia. Salon kaupungissa työttömille suunnatut palvelut ovat keskittyneet tällä hetkellä Salon keskusta. Työllisyyspalveluihin kuuluu kuntouttavan työtoiminnan järjestäminen, Waltin työpajatoiminta ja työllisyys Hankkeet (VOITTO, PARTY ja Kaira) sekä työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu (TYP). TYP palvelee niitä työttömiä, jotka tarvitsevat työllistymiseensä erityistä ja monialaista tukea ja asiakastyöhön osallistuu TE-hallinto, Kela sekä kaupungin sosiaali- ja terveystyö. Salossa TYP:ssä oli 145 asiakasta tammikuussa 2017. Työllisyyspalveluissa pyritään joustavaan ja innovatiiviseen työotteeseen asiakasta kuullen. Yhteistyötä tehdään tarvittaessa sidosryhmien kanssa. (Salon kaupunki 2018e, 5, 7.) Tarvetta on mielenterveys- ja päihdepalvelujen kanssa tehtävälle yhteistyölle erityisesti nuorten työnhakijoiden keskuudessa (Salon kaupunki 2018e, 10).

Kirjaston yhteydessä toimii Voimala 2.0, joka on salolaisten työnhakijoiden palvelupiste. Voimala on avoinna arkisin klo 10 -15. Palvelupisteessä tarjotaan apua ja ohjausta työn

hakemiseen, koulutuksiin sekä työkyvyn ylläpitämiseen. Voimalassa päivystävät eri alojen asiantuntijat ja heitä voi mennä tapaamaan ilman ajanvarausta. Voimalassa päivystää myös etsivä nuorisotyöntekijä. (Salon kaupunki 2018d.)

Voitto-hanke on Salon kaupungin koordinoima työllisyysuhanke vuosille 2015 -2018. Sen osatoteuttajina toimivat Salon Seudun Koulutuskuntayhtymä ja Turun Ammattikorkeakoulu Oy:n Salon toimipiste. Sen tavoitteena on luoda asiakaslähtöinen toimintamalli nuorten ja muiden heikossa työmarkkina-asemassa olevien ohjaamiseen ja työllistymiseen. Hankkeen kohderyhmänä ovat ensisijaisesti vähintään 300 -500 päivää työmarkkinatukea saaneet henkilöt, alle 25-vuotiaat nuoret, alle 30-vuotiaat tutkinnon suorittaneet, maahanmuuttajat ja siirtymäaiheessa olevat henkilöt (esim. pajatoiminnassa tai työkokeilussa päättävät). Hankkeessa kehitetään eri paikoissa toteuttavien (pajatoiminta, muut työpaikat) ja tutkintojen sisältöjen vastaavuuksien kartoittamista ja opinnollistamista. Hankkeessa kehitetään alueen yritysten, yhdistysten ja työllisyysenhoidon merkittävien toimijoiden (mukaan lukien TE-palvelut) kanssa käytävää yhteistyötä. Hankkeen puitteissa esitetään Salon kaupunginhallituksen käsittelyyn säännöllisin väliajoin työllisyysenhoidon uusia toimenpideavauksia. (Salon kaupunki 2018d.)

Salo on työllisyysohjelmassaan 2017 - 2018 asettanut neljä strategista tavoitetta vuosille 2017 – 2020; elinvoima ja työpaikat, uudistuvat palvelut ja kuntalaisten hyvinvointi, vakavarainen talous sekä johtaminen ja osaava henkilöstö. Tavoitteena on vähentää kunnan työmarkkinatukimaksuja miljoona euroa. Työllisyystilanne näyttää aiempia vuosia paremmalta talouden yleisen piristymisen johdosta, vaikka maaliskuussa 2017 työmarkkinatukilistalle tuli kuukausittain 30 - 50 uutta työnhakijaa. (Salon kaupunki 2018e, 2-3.)

Palkkatuesta on saatu hyviä kokemuksia ja sillä on pystytty katkaisemaan työttömyyden pitkittyminen. Työllistämisessä on myös painotettu edelleen sijoituksia alueen yrityksiin. Vuonna 2016 Salon kaupunki työllisti 289 työtöntä, joista 120 henkilöä oli edelleen sijoitettuna yrityksiin. PARTY-hanke on osaltaan kehittänyt kuntouttavaa työtoimintaa osana sosiaalisen kuntoutuksen palveluja. Kuntouttavassa työtoiminnassa lisätään asiakkaiden osallisuutta ja maahanmuuttajille kehitetään kieli- ja kirjoitustaitoon painottuvaa työtoimintaa. Kuntouttavassa työtoiminnassa oli helmikuussa 2017 kaikkiaan 253 henkilöä. Salon alueen Työttömät ry. oli suurin yksittäinen palveluntuottaja. (Salon kaupunki 2018e, 6, 10.)

Työllisyysohjelman tavoitteena on myös selvittää keinoja, joilla voidaan kannustaa pitkäaikaistyöttömiä hakeutumaan työhön kauemmaksikin, sekä tarjotaan mahdollisuuksia omaehtoiseen työkyvyn ylläpitämiseen (Salon kaupunki 2018e, 9).

5 TUTKIMUSASETELMA

Tutkimuksemme on hankkeistettu opinnäytetyö Salon kaupungille, liittyen VOITTO-hankkeeseen ja ohjaajamme toimeksiantajan puolella on työelämäkoordinaattori Marjut Laaksonen. Tutkimusaihe on eettinen, koska tutkimuksen avulla pyritään parantamaan pitkäaikaistyöttömien palveluja ja helpottamaan asiointia. Työmme on tutkimuksellinen ja laadullinen. Laadullisen tutkimuksen yleisimmät aineistonkeruumenetelmät ovat haastattelu, kysely, havainnointi ja erilaisista dokumenteista koottu tieto. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 83). Aineistokeruumenetelmänä tässä tutkimuksessa on käytetty puolistrukturoitua haastattelua. Valitsimme haastattelun, koska se on joustava tapa saada tietoa ja haastattelijalla on mahdollisuus toistaa kysymys, oikaista väärinkäsityksiä, selvittää ilmausten sanamuotoa ja käydä keskustelua haastateltavan kanssa. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 83.)

5.1 Tutkimusmenetelmä

Tutkimuskysymyksenä on sosiaali-, terveys- ja työllisyyspalvelujen tarve kuntaliitoksessa Saloon liitettyjen kuntien alueella. Näitä kuntia ovat Halikko, Kiikala, Kisko, Kuusjoki, Muurla, Pertteli, Perniö, Suomensjärvi ja Särkisalo. Tavoitteena oli saavuttaa henkilöitä erityisesti niiltä alueilta, jotka sijaitsevat kauimpana Salon keskustasta; Kiikala, Kisko, Kuusjoki, Perniö, Suomensjärvi ja Särkisalo.

Tutkimusmenetelmänä käytettiin pitkäaikaistyöttömien haastattelua, ja haastateltavat pyrimme kokoamaan sellaisista kunnista, jotka sijaitsevat kauimpina Salon keskustaan nähden. Haastateltavat saimme Marjut Laaksosen (Voitto-hanke), Petra Wiirilinnan (Waltti) sekä Riitta Virtasen (Salon alueen työttömät ry:n) kautta. Kyselimme haastateltavia myös muilta tahoilta, kuten Salon sosiaalipalveluista. Päädyimme haastatteluun aineistonkeruumenetelmänä, koska siinä mahdollistuu syvällisempi tiedonsaanti haastateltavilta. Tavoitteenamme oli saada mahdollisimman hyvä edustavuus erilaisissa tilanteissa olevista ja eri-ikäisistä työttömistä, jotta tulos olisi mahdollisimman kattava. Haastatteluissa käytimme puolistrukturoitua haastattelua, jossa kaikille haastateltaville esitettiin samat kysymykset samassa järjestyksessä (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006). Pyrimme laatimaan kysymykset niin, että ne ovat selkeitä. Harjoittelimme haastattelua myös etukäteen.

Tutkimuksen toteutustapa oli asiakaslähtöinen, koska pitkäaikaistyöttömillä oli mahdollisuus kertoa mitä palveluita he itse toivovat lähelle kotiaan. Palveluiden kehittäminen aidosti asiakaslähtöisesti on sijoittamista hyvinvointiin. Esimerkkinä ja tutkimuksemme keskeisenä kysymyksenä on palvelujen saavutettavuuden pohtiminen ja kysyminen palvelua tarvitsevien näkökulmasta. (Hämeenaho 2014, 200.) Toiminta on asiakaslähtöistä silloin, kun se on toteutettu asiakkaan kanssa, ei vain asiakasta varten. Asiakaslähtöisyydessä asiakas nähdään oman hyvinvoinnin asiantuntijuuden kautta resurssina, jonka voimavaroja – ei pelkkiä tarpeita, tulee hyödyntää palveluiden toteuttamisessa ja kehittämisessä. Asiakas ei siis ole palvelun kehittämisen kohde, vaan hän osallistuu alusta lähtien palvelun kehittämiseen. (Koivunen 2017.)

5.2 Aineiston hankkiminen

Haastattelemamme ihmiset asuvat Kiikalassa, Kuusjoella, Perniössä, Perttelissä sekä Särkisalossa. Haastattelimme yhteensä kuutta henkilöä. Tavoitteena oli saada 5-10 haastateltavaa, mutta haastateltavien saaminen osoittautui haastavaksi kontakteista huolimatta. Saimme Marjut Laaksosen kautta tietoomme yhteistyötahoja, keneltä kannattaa kysyä haastateltavia. Otimme yhteyttä Walttiin, Salon alueen työttömät Ry: seen sekä TE-toimistoon. Lisäksi käytimme hyväksi omia kontaktejamme, kun toinen meistä työskentelee Salon kaupungin lastensuojelussa ja toinen oli työharjoittelussa Salon sosiaalipalveluiden Sointu-tiimissä. Työntekijöiden haastateltavien rekrytointia vaikeutti työkiireet. Haasteena oli lisäksi se, että haastateltavien täytyi olla tietyiltä alueilta. Olimme hyvin kiitollisia näistä haastateltavista mitä saimme. Haastateltavien henkilöllisyys pysyi neljän kohdalla salassa, koska heihin oli yhteydessä heidän kanssaan työskentelevät tahot. Kahden muun kohdalla otimme heihin itse yhteyttä. Korostimme haastateltaville, että vastaukset ovat tärkeitä, ei heidän henkilöllisyytensä

Lähetimme haastattelijoita rekrytoineille ihmisille informaatiokirjeen, jonka toivoimme heidän antavan haastateltaville ennen heidän haastatteluaan, jotta haastateltavat olisivat voineet perehtyä aiheeseen etukäteen. Tämä ei valitettavasti toteutunut toivotulla tavalla. Informaatiokirje on liitteenä (liite 1). Siinä kerromme opinnäytetyöstämme, ja siitä mitä aiheita haastattelu koskee. Olemme selittäneet siinä myös kolme keskeistä käsitettä, joita haastattelussa käsitellään. Ennen haastattelujen alkamista pyysimme luvan haastattelun nauhoittamiseen. Kerroimme, että nauhoittaminen toimii apuna haastatteluja purkaessa. Kaikille haastateltaville sopi nauhoittaminen.

Haastattelun teemoja olivat sosiaali, terveys- ja työllisyyspalvelut ja näiden palvelujen saatavuus haastateltavien asuinalueella. Lisäksi tiedustelimme kuinka usein he kyseisiä palveluja tarvitsevat ja mihin kellonaikaan. Kysyimme miten sosiaali-, terveys ja työllisyyspalvelut ovat vastanneet haastateltavien tarpeita, ja miten he ovat tavoittaneet palvelut. Pyysimme haastateltavilta myös kehitysehdotuksia siihen, miten palveluiden saatavuutta voisi parantaa. Yhtenä teemana oli teknologian käyttäminen palveluissa ja tähän liittyen tiedustelimme haastateltavien mahdollisuutta käyttää puhelinta, internetiä ja tietokonetta asioinnissa.

Haastattelut tehtiin helmi- ja huhtikuun välisenä aikana ja haastatteluajat olivat 15 minuutista 45 minuuttiin. Ensimmäiset kolme haastattelua teimme yhdessä, ja samana päivänä. Ensimmäiset haastattelut tapahtuivat Työsalon tiloissa. Neljännen haastateltavan Jaana Grönfors haastatteli yksin Waltissa. Anu Lång taas haastatteli viidennen haastateltavan yksin, myöskin Waltissa. Kuudennen haastattelun teimme yhdessä, haastateltavan kotona Särkisalossa. Olimme valmiita menemään haastattelemaan työttömiä myös heidän koteihinsa, mutta suurin osa haastateltavista tuli mielellään Saloon haastateltaviksi. Haastatteluissa pyrimme luomaan luottamuksellisen ilmapiirin.

Haastattelut litteroitiin valikoiden haastattelukysymysten mukaan. Tutkimuksen tekemiseen liittyy tutkimuksen reliaabelius (toistettavuus) ja validius (pätevyys). Reliaabelius tarkoittaa tutkimuksen kykyä antaa ei-sattumanvaraisia tuloksia. Validius puolestaan tarkoittaa tutkimusmenetelmän kykyä mitata nimenomaan sitä, mitä tutkimuksessa on tarkoitus mitata. (Hirsjärvi ym. 2008, 226.) Toistettavuuteen vaikuttaa haastateltavien pieni määrä. Haastattelutilanteessa taas on tarvittaessa helppoa täsmentää ja selkeyttää kysymyksiä. Haastattelutilanteet olivat välittömiä ja ainoastaan yksi haastateltava oli niukasanaisempi vastauksissaan. Haastateltaviin oli helppo saada kontakti ja he kertoivat mielellään näkemyksistään.

6 AINEISTOANALYYSI

Aineistomme koostuu kuudesta haastattelusta. Kuten jo aiemmin mainittiin, haastateltavien rekrytointi osoittautui ajateltua haasteellisemmaksi ja yksi suunnitelluista haastattelusta peruuntui haastateltavan sairastumisen vuoksi. Kaikki muut haastateltavista asuvat opinnäytetyöhön valikoiduilla alueilla, paitsi kolme, joista kaksi asuu Kuusjoella ja yksi Perttelissä. Kaikkien asiointimatka on kuitenkin yli 20 kilometriä Salon keskusta, joten päätimme ottaa heidät tutkimukseen mukaan. Tutkimuksen kannalta olisi ollut hyödyllistä tavoittaa näitä ihmisiä, jotka eivät ole minkäänlaisessa toiminnassa aktiivisesti mukana ja he elävät enemmän lähipalvelujen varassa.

Analyysimenetelmänä olemme käyttäneet sisällönanalyysiä ja teemoittelua. Analysoimme tuloksia kysymysten mukaisessa järjestyksessä ja teemoittain. Toisen kysymyksen kohdalla tuomme esiin mitä palveluita haastateltavat ovat omalle asuinalueelleen toivoneet, muutoin emme mainitse asuinalueita.

6.1 Taustatiedot

Haasteltavista neljä oli miehiä ja kaksi naista ja heidän ikäjakama on 36 – 60 vuotta. Haastateltavat ovat Kiikalasta, Kuusjoelta, Perniöstä, Perttelistä ja Särkisalosta. Haastateltavat edustivat useita erilaisia ammatteja ja koulutustaustoja. Osalla haastateltavista oli useampikin ammatti tai koulutus, ja osalla oli opinnot jäänyt kesken. Edustettuina olivat metallimies, CNC-koneistaja, muovialan työntekijä, puuseppä/kirvesmies, yrittäjä, talonrakentaja, keittäjä ja koulunkäyntiavustaja.

Haastateltavista suurin osa oli kuntouttavassa työtoiminnassa. Yhdellä haastateltavalla kuntouttava työtoiminta on jatkunut vuodesta 2002. Haastateltavien työttömyys oli kestänyt yhdeksästä kuukaudesta kymmeneen vuosiin.

6.2 Lähipalvelut

Kiikalassa asuva haastateltava koki Kiikalassa olevan tarvetta sosiaali- ja työllisyyspalveluille. Terveyspalveluihin hän oli tyytyväinen, tosin hän käytti niitä harvoin.

Toinen Kuusjoen haastateltavista totesi, että työttömyyteen liittyvissä asioissa voisi olla hyvä, jos niitä voisi hoitaa Kuusjoella, mutta hän totesi myös, että tarve olisi todennäköisesti vähäistä. Toivottiin myös, että hammaslääkäri- ja terveyskeskuspalvelut pysyisivät ennallaan. Haastateltava toivoi omaa, tuttua työntekijää, jollainen hänellä oli ennen sosiaalipalvelujen siirtymistä Salon keskustaan. Palvelu oli silloin hänen mielestään henkilökohtaisempaa kuin nyt.

Perttelin haastateltava toivoo omalääkäriä, ja lääkärin soittoaika-järjestelmä koetaan hyvänä. Hän toivoi myös Perttelin Inkereelle sosiaaliohjaajan palveluja, esimerkiksi kaksi kertaa kuukaudessa ja tiedottamista siitä, mitä sosiaalipalveluja on mahdollisuus saada. Haastateltava toivoo myös yleisesti selkeää vihkosta, josta löytyisi kaikki palvelut. Tästä on aiemmin tehty selvitystyötä, mutta vihkosta ei ilmeisesti ole vielä julkaistu.

Särkisalon haastateltava toivoi hammashoitoa ja röntgenpalveluita takaisin Perniöön. Tällä hetkellä lähimmät löytyvät Salon keskustasta.

Haastateltavat eivät selkeästi vastanneet ovatko palvelut vastanneet tarpeisiin ja miten saavutettavia palvelut ovat olleet. Monet haastateltavat puhuivat miltä palvelut vaikuttavat muiden ihmisten näkökulmasta kuin omasta. Onko omista tarpeista puhuminen hankalaa vai onko kyse siitä, että vaikka itse ei tarvitse jotain palvelua, niin ajatellaan myös muita ihmisiä ja heidän tarpeitaan?

6.3 Salon keskustan palvelut

Perniöstä oleva haastateltava ei kaivannut lisää palveluja Perniöön, vaan Saloon on helppo mennä hoitamaan asioita, omalla autolla.

Kuusjoen keskustasta katsottuna Salo on melko lähellä, mutta Kuusjoen alue on laaja. Toisen Kuusjoelta olevan haastateltavan mielestä asukkaat ovat tottuneet käyttämään Salon keskustan palveluja.

Perttelin haastateltava ei ollut tietoinen mitä tutkimuksemme palveluita Perttelissä on, ja etäisyys hänen kodistaan Perttelin keskustaan on kuitenkin niin pitkä, että asiointi hoituu Salon keskustassakin. Perttelissä asuvan haastateltavan mukaan Perttelissä ei ole tarvetta työllisyyspalveluille, vaan ne asiat voi hoitaa Salossa.

6.4 Sähköinen asiointi

Kaikilla haastateltavilla oli käytössä sekä puhelin että nettiyhteys. Tietokonetta käytetään pankki, Kela- ja työllisyysasioinneissa ja haastateltavilla oli myös tiedossa, mihin pääsee tietokonetta käyttämään, mikäli sitä ei ole itsellä.

Toiset haastateltavista olivat huomattavasti kiinnostuneempia teknologian hyödyntämisestä asioinnista, kun taas toiset ajattelivat, että se on enemmän nuorille suunnattua. Teknologian hyväksikäyttöön suhtauduttiin yleisesti ottaen myönteisesti ja netin käyttö koettiin helpoksi. Teknologian hyödyntämisessä tulee kuitenkin muistaa, että kaikki eivät omista tai osaa käyttää tietokonetta. Yksi haastateltava ehdotti, että alueen asukkaille voisi tehdä kyselyn, jossa kartoitetaan henkilön it-taitoja ja halukkuutta niiden opetteluun. Haastateltavan mukaan selvityksen jälkeen tulisi järjestää myös opetusta. Teknologian hyödyntäminen koettiin asiointia helpottavana. Yksi haastateltava totesi, että teknologiaa tulisi ehdottomasti hyödyntää enemmänkin asiointissa.

Yhdessä haastattelussa netin käytöstä nousi esille kritiikki hakemuksista, joihin pitää esimerkiksi skannata liitteitä. Haastateltava toi esiin epäilyksen liitteiden perillemenosta ja myös tulostusmahdollisuudet ovat rajalliset tai puuttuvat kokonaan, koska haastateltavalla ei ole taloudellista mahdollisuutta ostaa mustetta. Sosiaalipalveluihin liittyviä asiapapereita voi tulostaa ilmaiseksi Salon kaupungintalolla, mutta se sijaitsee kaukana eivätkä kaikki ole tietoisia tällaisesta mahdollisuudesta. Työllisyyspalveluihin liittyen haastateltava kritisoi Waltin toimintaa, koska siellä ei ole mahdollista tulostaa sosiaalipalveluihin liittyviä asiakirjoja tai kopioida niitä.

Useampi haastateltava näki Skype-verkkopuhelut käytännöllisenä vaihtoehtona nuorempien asiointiin, joilla saattaa olla kynnys tulla tapaamaan asiantuntijaa toimistolle. Skypen käyttö mainittiin myös esimerkiksi työllisyysasiointissa, jolloin kontakti koettiin henkilökohtaisemmaksi. Useampi haastateltava mainitsi, että puhelimella soittaminen tuntuu hankalalta, koska he kaipaavat henkilökohtaisempaa asiointia. Pitkäaikaistyöttömän näkökulmasta Skypen maksuttomuus on hyvä asia. Yksi haastateltava mainitsi, että kirjallinen asiointi tuntuu kaikkein vaikeimmalta, koska kirjallisesti on haastavampi ilmaista itseään, ja saattaa tulla väärin ymmärryksiä. Tällä hän viittasi esimerkiksi sähköpostilla tai lomakkeilla hoidettavaan asiointiin.

6.5 Kehittämisehdotuksia

Haastatteluissa tuli ilmi, että tiedottamista eri palveluista tulisi parantaa, ja tiedotustavan tulisi olla asiakaslähtöinen, selkeä ja ymmärrettävä. Haastatteluissa todettiin, että virastojen tulee olla säännöllisesti auki, ja ne eivät saisi olla keskellä päivää kiinni.

Kehitysideoina tuli esiin myös kiertävä bussi, joka kävisi kyläkeskuksessa kerran tai kaksi viikossa. Bussissa voisi olla monesta eri palvelusta työntekijä, esimerkiksi sosiaalipalveluista, työllisyyspalveluista ja terveydenhoidosta, näin saataisiin samanaikaisesti tuotua monta eri palvelua kerralla lähelle ihmisiä. Tällaisia kokeiluja on tehty mm. Etelä-Karjalassa ja Rovaniemellä.

Huonot tai olemattomat liikenneyhteydet tulivat esille monen haastateltavan kohdalla. Oma auto on osaltaan ratkaisu asiaan, mutta auton ylläpito voi olla taloudellisesti haasteellista. Muutama haastateltava ei omistanut lainkaan autoa tai ajokorttia. Eräs haastateltavista kertoi bussimatkastaan Saloon; hänen pitää ensin kävellä kolme kilometriä lähimmälle pysäkille, sieltä bussi toiseen kyläkeskukseen ja sieltä bussilla Salon keskustaan. Varsinkin kesäaika koettiin haasteelliseksi, kun bussit eivät kulje samalla tavalla kuin kouluaikoina. Muutama haastateltava kertoi käyttävänsä sukulaisia ja naapureita apuna asioilla käymiseen. Toisaalta Särkisalossa asuvalla haastateltavalla ei ole autoa tai ajokorttia, mutta hän oli silti melko tyytyväinen palveluihin. Hän pääsee kulkemaan kaupungin palveluliikenteen avulla kerran viikossa Saloon, ja kerran viikossa Perniöön. Tämä kulkeminen maksaa häneltä 6,60 euroa meno-paluu.

Eräs haastateltava ehdotti kotikäyntejä ja 1-2 kertaa kuukaudessa sosiaalipalvelujen päivystystä entisessä kuntakeskuksessa. Sosiaaliasioissa toivottiin tuttua, luotettavaa asiantuntevaa ihmistä, joka ei olisi välttämättä viranomainen. Tämä kävi ilmi myös Kivelän (2014) tutkimuksessa. Matalan kynnyksen palveluja toivotaan lisää ja tähän tulokseen on tullut myös Blomgren (2016) raportissaan.

Haastateltava toi esiin, että Waltin työllisyyspalveluissa työskentelevät terveydenhoidon henkilökunta ja Kelan virkailija voisivat auttaa muutenkin kuin kuntokartoituksissa. Sosiaalityöntekijältä hän toivoi infotilaisuuksia, joissa kerrotaan sosiaalipalveluista.

Terveyspalveluihin toivottiin esimerkiksi hoitajan ja lääkärinaikoihin muistutus-järjestelmää, jollainen toimii Salon hammashoidossa. Osa haastateltavista toivoi myös sairaanhoitajilta kotikäyntejä.

Eräs haastateltava toivoi, että teknologiaa hyödynnettäisiin enemmänkin, koska se helpottaa asiointia. Monien mielestä myös Skype-palvelua, tai jonkinlaista muuta videopuhelua voitaisiin hyödyntää asiainnissa. Yksi haastateltava toi esiin myös sen, että sosiaali- terveys- ja työllisyyspalveluihin soittaminen tulisi olla ilmaista. Hän totesi myös, että prepaid-liittymällä ei aina saa soitettua kaikkiin asiointinumeroihin.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyömme tutkimusongelma oli sosiaali-, terveys- ja työllisyyspalvelujen tarve Saloon vuonna 2009 liitettyjen kuntien alueella.

Ajattelemmeko, että se on yksilön oma valinta, jos hän asuu syrjäseudulla? Kuuluuko julkisen hallinnon tuottaa palveluita harvaan asutulle seudulle? Hämeenahon (2014) mukaan syrjäseudulla asuminen ei saisi olla peruste palvelujen ulkopuolelle jäämiselle. Toisaalta palveluiden supistamista pidetään arkielämäänsä kuuluvina ja sopeutumista edellyttävänä pysyvänä tilana. Maaseutupolitiikankin erityisenä tavoitteena on asumisen edellytysten parantaminen maaseudulla ja asukkaiden huomioiminen päätöksenteossa.

Voiko yhden ihmisen tavoittaminen tutkittavalta asuinalueelta antaa luotettavan tuloksen? Tuloksia tulisi pitää pienen otoksen vuoksi suuntaa antavina. Tutkimus on validi ja kysymykset mittasivat sitä mitä oli tarkoituskin. Haastattelutilanteessa on mahdollista selventää ja tarkentaa tarvittaessa kysymyksiä.

Haastateltavamme olivat iältään keski-ikänsä kynnyksellä, toiset lähellä eläkeikää. Monella haastateltavalla opinnot ovat jääneet kesken ja varsinaista ammattia ei ole. Se oli ilahduttava asia, että vaikka monilla on takanaan jopa kymmenien vuosien työttömyys, he osallistuvat työllistymistä edistävään toimintaan.

Haastateltavat olivat melko tyytyväisiä terveyspalveluihin, ja niihin onkin kohdistunut kaikista vähiten muutoksia kuntaliitoksen jälkeen. Tässä tutkimuksemme tulos poikkesi Kauppinen ym. (2010) tutkimuksesta, jonka mukaan joka viides pitkäaikaistyöttömistä oli tyytymätön mahdollisuuksiinsa saada terveyspalveluja. Oma ajatuksemme ennen haastatteluja oli, että syrjäseudulla asuvat ovat tyytymättömiä palvelujen järjestämiseen kauempana omalta asuinalueelta.

Sosiaalipalvelut ovat keskittyneet Salon keskustaan kaupungintalolle. Sosiaalityön palveluista on epäselvyyttä ja palvelut koetaan etäisiksi. Sosiaalipalveluja tulee tuoda näkyvämmäksi ja tiedottaa selkeämmin, millaista apua ja tukea sosiaalipalveluiden kautta voi tarvittaessa saada. Työllisyyspalveluiden tarve ei myöskään noussut esille, mutta tähän lienee syynä, että TE-toimistot ovat aiemmin hoitaneet työllisyysasioita ja ne ovat sijainneet isommissa keskuksissa. Työllisyyspalvelut ovat aiemmin olleet selkeämmin osa sosiaalipalveluita, mutta tällä hetkellä Salon kaupungilla on oma työllisyyspalvelunsa, jotka nekin sijaitsevat keskusta-alueella.

Meille haastatteliijoille jäi haastatteluista mielikuva, että palvelut eivät ole kovin helposti lähestyttäviä ja asiakaslähtöisiä. Palveluja on paljon, mutta niistä ei ole selkeää tietoa saatavilla. Vaikka me olemme asioihin perehtyneet, niin silti tuntui haasteelliselta ymmärtää, mitä kaikkia eri toimipisteitä Salosta löytyy esimerkiksi työttömille, ja mitä palveluja mistäkin saa. Pohdimme asiakkaan näkökulmasta avun hakemisen hankaluutta.

Matalan kynnyksen kohtaamispaikat ja pysyvät työntekijäkontaktit ovat tärkeitä. Kohtaamispaikoilla tulisi olla sosiaali-, terveys- ja työllisyyspalvelujen työntekijöitä sekä eri järjestöjen edustajia paikalla. Järjestöillä on usein hyvää asiantuntemusta paikalliselta tasolta. Myös Kivelä (2014) ja Blomgren (2016) ovat tuoneet näitä näkökulmia esille tutkimuksissaan. Resursseja ei välttämättä tarvitsisi lisätä, vaan toimintatapojen muuttaminen toisi lisää asiakastytytyvää.

Julkisen liikenteen verkostoon tai muunlaiseen palvelulinja-järjestelmään tulee panostaa. Julkisen liikenteen yhteydet ovat huonot ja linja-autolipun hinta korkea. Oman auton omistaminen helpottaa liikkumista, mutta se voi olla taloudellisesti haastavaa. Palveluliikenne osaltaan korvaa huonoja yhteyksiä, mutta asiointiaika on melko lyhyt ja palvelu on käytössä yleensä kerran tai kahdesti viikossa. Palveluiden saatavuuden ja julkisen liikenteen yhteyksien muuttuminen huonompaan suuntaan tuli myös korostetusti esiin Ylikännön ja Kehusmaan (2015) Muuttuva Salo-tutkimuksessa. Kuntalaiset tulevat näin eri tavalla kohdelluiksi.

Teknologian hyväksikäyttöön erilaisessa asiointissa suhtaudutaan pääsääntöisesti positiivisesti. Tulee kuitenkin huomioida, että kaikilla ei ole tarvittavia välineitä tai osaamista. Myös pitkäaikaistyöttömän näkökulmasta esimerkiksi laitteiden ylläpito on taloudellisesti haastavaa. Skype-puheluissa nähtiin mahdollisuus henkilökohtaisempaan ja matalamman kynnyksen asiointiin. Useampi haastateltava kokee puheluiden soittamisen hankalaksi, mutta videopuhelu tuntuu heistä paremmalta. Voisiko alueen nuoria netin käytön osaajia hyödyntää toisten opettamisessa?

Tarjoamalla helposti saavutettavia palveluja lähellä asiakasta, tuetaan hänen fyysistä ja psyykkistä terveyttä ja osallisuutta yhteiskunnassa.

Tutkimustulokset antavat tukea Salon työllisyyspalveluiden idealle viedä liikkuvia palveluja lähelle asiakkaitaan, koska jokainen haastateltava piti tätä ideaa käyttökelpoisena. Asiointissa tulee hyödyntää enemmän esimerkiksi Skype-puhelua ja opastaa asiakasta tähän tarvittaessa. Teknologiaa tulee muutenkin hyödyntää enemmän, koska se mahdollistaa asiointin missä vain.

Pohdimme, että jatkotutkimuksena aihetta voisi syventää ja laajentaa esimerkiksi osana Turun Yliopiston ja Kelan tutkimusosaston yhteistyössä tekemää Salo-case tutkimusta. Tutkimusta voisi syventää ja laajentaa esimerkiksi haastattelemalla useampaa ihmistä, ja pyrkiä saamaan haastateltaviksi enemmän työttömiä, jotka eivät ole tällä hetkellä missään aktivoivassa toiminnassa mukana. Tällä tavalla tutkimuksessa saataisiin tietoa sellaisilta ihmisiltä, jotka eivät asioi Salon keskustassa viikoittain.

LÄHTEET

Alasoini, T. 2015. Digitalisaatio muuttaa työtä. Millaista työelämää uudistavaa innovaatiopolitiikkaa tarvitaan? Työpoliittinen aikakauskirja 2/2015. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö, 26,29.

Blomgren, S. 2016. Asiakkaat julkisissa palveluissa. Helppous ja mutkattomuus vai epävarmuus ja läpinäkymättömät toimintatavat. Teoksessa S. Blomgren, J. Karjalainen, P. Karjalainen, M. Kivipelto, P. Saikkonen, & P. Saikku Sosiaalityö, palvelut ja etuuden muutoksessa. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 45, 51, 53, 73.

Blomgren, S., Karjalainen, J., Karjalainen, P., Kivipelto, M., Saikkonen, P. & Saikku, P. 2016. Tiivistelmä ?. Teoksessa S. Blomgren, J. Karjalainen, P. Karjalainen, M. Kivipelto, P. Saikkonen, & P. Saikku Sosiaalityö, palvelut ja etuuden muutoksessa. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 5.

DigiSoten www-sivut 2018. DigiSote-hanke. Viitattu 2.4.2018. <http://digisotehanke.fi/digisote-hanke/>

ETENE 2010. Teknologia ja etiikka sosiaali- ja terveysalan hoidossa ja hoivassa. Helsinki: Valta-kunnallinen sosiaali- ja terveysalan eettinen neuvottelukunta ETENE Sosiaali- ja terveysministeriö, 5 & 7. Viitattu 23.4.2018
<http://etene.fi/documents/1429646/1559062/ETENE-julkaisuja+30+Teknologia+ja+etiikka+sosiaali+ja+terveysalan+hoidossa+ja+hoivassa.pdf/fb6eee4a-38e5-4c11-9254-74b138d1935a>

Findikaattorin www-sivut 2018. Viitattu 12.4.2018. <http://findikaattori.fi/fi>

Granholm, Camilla. 2016. Social work in digital transfer- blending services for the next generation. Väitöskirja. Viitattu 7.4.2018 <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/231820/GranholmSlutlig210316.pdf?sequence=1>

Halme, E. & Kuukasjärvi, L. 2010. Uusi kunta vai kuntaliitos. Kuntalaisen itsehallinto. Kunnallisuuden kehittämissäätiön Polemia-sarjan julkaisu nro 76. Helsinki: Kunnallisuuden kehittämissäätiö.

Heinämäki, L. 2011. Yhteistoiminta-alueiden sosiaali- ja terveysterveyst 2010. Järjestämisen, tuottamisen ja hallinnon kysymyksiä uusissa palvelurakenteissa. THL-raportti 41/2011. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

Hirsjärvi, S., Remes, p. & Sajavaara, P. 2008. Tutki ja kirjoita. 13.-14. osin uud. p. Helsinki: Tammi.

Hämeenaho, P. 2012. Palvelujen saavutettavuus harvaan asutulla maaseudulla. Esimerkkinä lasten päivähoitopalvelut. <https://journal.fi/janus/article/view/50642/15362>

Hämeenaho, P. 2014. Hyvinvoinnin verkostot maaseudulla asuvien äitien arjessa. Etnologinen tutkimus palvelujen käytöstä ja hyvän arjen rakentumisesta. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tutkimus 129. Väitöskirja. Humanistinen tiedekunta. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 2.4.2018. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/116186/URN_ISBN_978-952-302-222-5.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

Kananoja, A. 2010. Sosiaalityön asiakastyön menetelmät ja orientaatiot. Teoksessa Kananoja, A., Lähteinen, M., Marjamäki, P. (toim.) Sosiaalityön käsikirja 2010. Tallinna: Tallinna Raamattutrukikoda, 214.

Kaskisaari, M., Tammelin, M., Hirvonen, J., Hämeenaho, P., Ilmarinen, K. & Vartiainen, A. 2010. Kuntalaisten arvioita sosiaalipalveluista. ParasSos-tutkimus Keski-Suomen yhdeksän kunnan alueella. Raportti 6/2010. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

Kauppinen, T. M. & Karvonen, S. 2014. Hyvinvoinnin puutteet asuinpaikan maaseutumaisuuden mukaan. Teoksessa M. Vaarama, Karvonen, S., Kestilä, L. Moisio, P. & Muuri, A (toim.) Suomalaisen hyvinvointi 2014. Helsinki: Terveysten ja hyvinvoinnin laitos.

Kauppinen, T. M., Saikku, P. & Kokko, R-L. 2010. Työttömyys ja huono-osaisuuden kasautuminen. Teoksessa M. Vaarama, P. Moisio & S. Karvonen (toim.) Suomalaisen hyvinvointi 2010. Helsinki: Terveysten ja hyvinvoinnin laitos, 235-237, 246-247.

Kiikalan kunnan vuosikertomus 2008. Salon kaupungin arkisto.

Kiskon kunnan vuosikertomus 2008. Salon kaupungin arkisto.

Kivelä, P. 2014. Syrjässä syrjäytyneet. Pelon sosiaalipolitiikka ja verkostoyhteistyön mahdollisuudet maaseudulla. Helsinki: Sininauhaliitto.

Koivunen, K. 2017. Asiakas- tai ihmislähtöisyys – tasavertaisuutta ja vastavuoroisuutta ammattilaisten ja palvelun käyttäjien kanssa. ePooki. Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisu 6. Viitattu 19.11.2017. <http://urn.fi/urn:isbn:978-951-597-141-8>

Kokko, S., Heinämäki, L., Tynkkynen, L-K., Haverinen, R., Kaskisaari, M., Pekurinen, M. & Tamelin, M. 2009. Kunta- ja palvelurakennemuutoksen toteutuminen. Helsinki: Yliopistopaino.

Kuntaliiton www-sivut 2018a. Viitattu 24.3.2018 www.kuntaliitto.fi

Kuntaliiton www-sivut 2018b. Viitattu 15.4.2018 www.kuntaliitto.fi
<https://www.kuntaliitto.fi/asiantuntijapalvelut/elinvoima-ja-tyollisyys/maaseutupolitiikka>

Kuopila, A. & Nieminen, V. 2014. Lähipalvelut. Mitä nekin nyt ovat? Kuntaliiton verkkojulkaisu. Viitattu 19.12.2017 http://shop.kunnat.net/product_details.php?p=3056

Kuusjoen kunnan vuosikertomus 2008. Salon kaupungin arkisto.

Laki kunta- ja palvelurakennemuutuksesta. 2007. L 23.2.2007/31.12.2012.

Lehtola, I., Rehunen, A. & Hiltunen, M.J. 2012. Palveluasioinnin toimintaympäristön muutos maaseudulla. Raportissa A. Rehunen, M. Rantanen, I. Lehtola & M.J. Hiltunen (toim.) Palvelujen saavutettavuus muutoksessa. Maaseudun vakituisten ja vapaa-ajan asukkaiden palveluympäristön kehityssuunnat ja uudet mahdollisuudet. Helsingin yliopisto/Ruralia-instituutin raportteja 14, 31, 88.

Niiranen, V., Kaarakainen, M. & Kinnunen, J. 2010. Tiivistelmä ensimmäisen tutkimusvaiheen tuloksista ARTTU-kuntien sosiaali- ja terveystalouksissa. Teoksessa M. Kaarakainen, V. Niiranen & J. Kinnunen (toim.) Rakenteet muuttuvat. Mihin suuntaan. Paras-ARTTU- ohjelman tutkimuksia nro 6. Acta nro 219. Helsinki: Kuntaliitto, 140-141.

Perniön kunnan vuosikertomus 2008.

Pöllänen, S. 2016. Kun projektihoiva muuttuu kunnan normaaliksi toiminnaksi. Teoksessa S. Tedre, Pöllänen, S. & Voutilainen, M. Maaseudun näkökulmasta. Tarkennuksia hyvinvointipalveluiden muutoksiin (toim.). Tampere: Juvenes Print - Suomen Yliopistopaino Oy, 182.

Rantakokko, A. 2017. Elinvoimaa seutukaupungeille. Valtiovarainministeriön julkaisu 38/2017. http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80805/38_2017_Elinvoimaa%20seutukaupungeille.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Rantanen, M., Lehtola, I., Hyyryläinen, T. & Hiltunen, M.J. 2012. Palvelujen saavutettavuuden käsite ja ulottuvuudet. Raportissa A. Rehunen, M. Rantanen, I. Lehtola & M.J. Hiltunen (toim.)

Palvelujen saavutettavuus muutoksessa. Maaseudun vakituisten ja vapaa-ajan asukkaiden palveluympäristön kehityssuunnat ja uudet mahdollisuudet. Helsingin yliopisto/Ruralia-instituutin raportteja 88, 14-15.

Rehunen, A. Rantanen, M., Lehtola, I. & Hiltunen, M.J. 2012 Esipuhe ja tiivistelmä. Raportissa A. Rehunen, M. Rantanen, I. Lehtola & M.J. Hiltunen (toim.) Palvelujen saavutettavuus muutoksessa. Maaseudun vakituisten ja vapaa-ajan asukkaiden palveluympäristön kehityssuunnat ja uudet mahdollisuudet. Helsingin yliopisto/Ruralia-instituutin raportteja 88, 3, 9.

Rehunen, A. Rantanen, M., Lehtola, I. & Hiltunen, M.J. 2012. Pohdinta ja johtopäätökset. Raportissa A. Rehunen, M. Rantanen, I. Lehtola & M.J. Hiltunen (toim.) Palvelujen saavutettavuus muutoksessa. Maaseudun vakituisten ja vapaa-ajan asukkaiden palveluympäristön kehityssuunnat ja uudet mahdollisuudet. Helsingin yliopisto/Ruralia-instituutin raportteja 88, 106, 109, 112-113.

Rovaniemen www-sivut 2018. Viitattu 22.4.2018

Saaranen-Kauppinen, A. & Anna Puusniekka. 2006. KvaliMOTV. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 10.4.2018 <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/index.html>

Saarsalmi, P., Koskela, T., Virtala, E., Murto, J., Pentala, O., Kauppinen T., Karvonen, S. & Kaikkonen, R. Terveiden ja hyvinvoinnin erot kaupunkimaaseutu-luokkien alueilla vuonna 2013 – ATH tutkimuksen tuloksia. Tutkimuksesta tiiviisti 30, joulukuu 2014. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL). Viitattu 29.03.2018 http://www.xn--kylturvallisuus-2kb.fi/w/images/9/92/Maaseudun_ja_kaupunkien_hyvinvointierot.pdf

Saikku, P. 2016. Vaikeasti työllistyvien palvelurakenteet kunnissa: aktiivisuuden ja sosiaalisuuden yhteydet muuttuvassa tilanteessa. Teoksessa S. Blomgren, J. Karjalainen, P. Karjalainen, M. Kivipelto, P. Saikkonen, & P. Saikkonen Sosiaalisuus, palvelut ja etuuden muutoksessa. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, 77-79.

Salon kaupungin www-sivut 2018a. Viitattu 17.2.2018 www.salo.fi

Salon kaupungin www-sivut 2018b. Viitattu 15.3.2018 www.salo.fi

Salon kaupungin www-sivut 2018c. Viitattu 20.3.2018 www.salo.fi

Salon kaupungin www-sivut 2018d. Viitattu 12.02.2018 www.salo.fi

Salon kaupungin www-sivut 2018e. Salon kaupungin työllisyysohjelma 2017-2018 Viitattu 7.4.2018 <http://www.salo.fi/attachments/2017-06-16T11-39-58187.pdf>

Salon kaupungin www-sivut 2018f. Salon hyvinvointikertomus vuosilta 2013-2016. Suunnitelma vuosille 2017-2020. Viitattu 25.4.2018 www.salo.fi
<http://www.salo.fi/attachments/2017-05-31T13-03-35495.pdf>

Salon vuokratalot Oy www-sivut. 2018. Viitattu 15.4.2018 www.salonvuokratalot.fi

Sosiaali- ja terveysministeriö 2014a. Tieto hyvinvoinnin ja uudistuvien palvelujen tukena- Sote-tieto hyötykäyttöön-strategia 2020. Tampere. Viitattu 3.4.2018 http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/70321/URN_ISBN_978-952-00-3548-8.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Sosiaali- ja terveysministeriön www-sivut 2017b. Viitattu 19.12.2017 www.stm.fi

Sotkanetin www-sivut 2018a. Viitattu 15.3.2018 www.sotkanet.fi

Sotkanetin www-sivut 2018b. Viitattu 24.4.2018. www.sotkanet.fi

Suomusjärven kunnan vuosikertomus 2008. Salon kaupungin arkisto.

Särkisalon kunnan vuosikertomus 2008. Salon kaupungin arkisto.

Terveysten ja hyvinvoinnin laitos 2017. Viitattu 19.11.2017. www.thl.fi
<https://www.thl.fi/fi/web/sote-uudistus/talous-ja-politiikka/elinolot/syrytyminen-ja-osallisuus>
 Terveysturvalaki. 2010. L 1.5.2011.

Tilastokeskuksen www-sivut 2017a. Kuntien avainluvut. Viitattu 19.12.2017. www.stat.fi
<http://www.stat.fi/tup/alue/kuntienavainluvut.html#?year=2017&active1=734/>

Tilastokeskuksen www-sivut 2018b. Käsitteet. Viitattu 25.01.2018 www.stat.fi
<http://www.stat.fi/meta/kas/pitkaaikaistyot.html>

Tilastokeskuksen www-sivut 2017c. Kuntien avainluvut. Viitattu 7.4.2018. www.stat.fi
<http://www.stat.fi/tup/alue/kuntienavainluvut.html#?year=2017&active1=734>

Tilastokeskuksen www-sivut 2018d. Tilastokeskuksen tilastokoulu/työmarkkinatilastot. Viitattu 21.4.2018. www.stat.fi
http://tilastokoulu.stat.fi/verkkokoulu_v2.xql?page_type=sisalto&course_id=tkoulu_tmt&lesson_id=5&subject_id=7

Tuomi, J. & Sarajarvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Kustannusyritys Tammi.

Työ- ja elinkeinoministeriön www-sivu 2018a. Rakennemuutos. Viitattu 7.4.2018. [www.tem.fi](http://tem.fi)
<http://tem.fi/akillinen-rakennemuutos-arm>

TEM:n www-sivu 2018b. Hallituksen esitys eduskunnalle julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden väliaikaista järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi. Viitattu 21.4.2018.
<http://tem.fi/hankesivu?tunnus=TEM020:00/2018>

Väestörekisterikeskuksen www-sivut 2018. Viitattu 31.3.2018. www.vrk.fi

Ylikännö, M. Pallasvuo, S. & Kehusmaa, S. 2016. Äkillisen rakennemuutoksen Salo. Viitattu 2.4.2018 https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/131054/YP1603_Ylikannoym.pdf?sequence=1

Ylikännö, M., Kehusmaa, S., Jolkkonen, R., Koltola, I., Retulainen, O., Seppälä, S. & Valaste, M. 2015. Muuttuva Salo. Kyselytutkimus äkillisen rakennemuutoksen alueen asukkaiden hyvinvoinnista. Sosiaali- ja terveysturvan selosteita 94/2015. Helsinki: Kelan tutkimusosasto. Tampere: Juvenes print.

Hyvä haastateltava!

Opiskelemme Turun Ammattikorkeakoulussa sosionomeiksi ja teemme Salon kaupun- gin työllisyyspalveluille opinnäytetyötä. Opinnäytetyön avulla Työllisyyspalvelut halua- vat selvittää millaisia sosiaali-, terveys- ja työllisyyspalveluja pitkään työttömänä olleet kaipaavat Salon keskustasta kaukaisimmilla alueilla.

Tarkoituksena olisi löytää myös kehitysideoita ja uusia tapoja toimia.

Tutkimuksen kohteena ovat alueet, jotka olivat ennen kuntaliitosta omia kuntiaan ja si- jaitsevat kaukana Salon keskustasta (Kiikala, Kisko, Kuusjoki, Perniö, Suomenselä ja Särkisalo).

Teemme haastattelut helmikuun lopulla ja järjestämme ne haastateltavan toiveen mu- kaan. Voimme tulla kotiisi tai tavata sinulle sopivassa paikassa. Haastattelut nauhoite- taan haastattelun purkamistyön helpottamiseksi. Henkilöllisyytesi ei tule ilmi, mielipi- teesi on tärkeä.

Kiitos osallistumisestasi ja siitä, että haluat olla osaltasi kehittämässä hyvinvointipalve- luita Salon alueella!

Anu Lång ja Jaana Grönfors

Työllisyyspalvelut – työttömyyteen liittyvien asioiden hoitaminen

Sosiaalipalvelut – toimeentuloon liittyvät asiat (toimeentulo, asumistuki) ja muut arjen sujumiseen liittyvät asiat

Terveyspalvelut – oman terveydentilan seuranta, terveydenhoitajan/sairaanhoitajan ta-voittaminen, lääkäripalvelut

Haastattelukysymykset

1. Sukupuoli, ikä, asuinalue, ammatti, koulutus, työttömyyden kesto?
2. Mitkä palvelut (terveys-, sosiaali ja työllisyyspalvelut) voivat mielestäsi olla Salon keskustassa ja mitkä haluaisit olevan vanhassa kuntakeskuksessa? Kuinka usein tätä palvelua tarvitset ja mikä kellonaika olisi sinulle sopivin?
3. Miten terveys-, sosiaali- ja työllisyyspalvelut ovat vastanneet tarpeisiisi, ja onko palveluiden tavoittaminen ollut helppoa vai vaikeaa?
4. Miten mielestäsi palveluiden saatavuutta voisi parantaa?
5. Onko sinulla käytössä puhelin ja nettiyhteys? Onko puhelimen/tekstiviestien ja netin käyttö sinulle helppoa? Tiedätkö missä pääset tarvittaessa nettiä käyttämään? Mitä mieltä olet teknologian hyödyntämisestä asioinnissa?
6. Mitä kehitysideoita sinulla olisi ja miten muuten haluaisit kommentoida aihetta?